

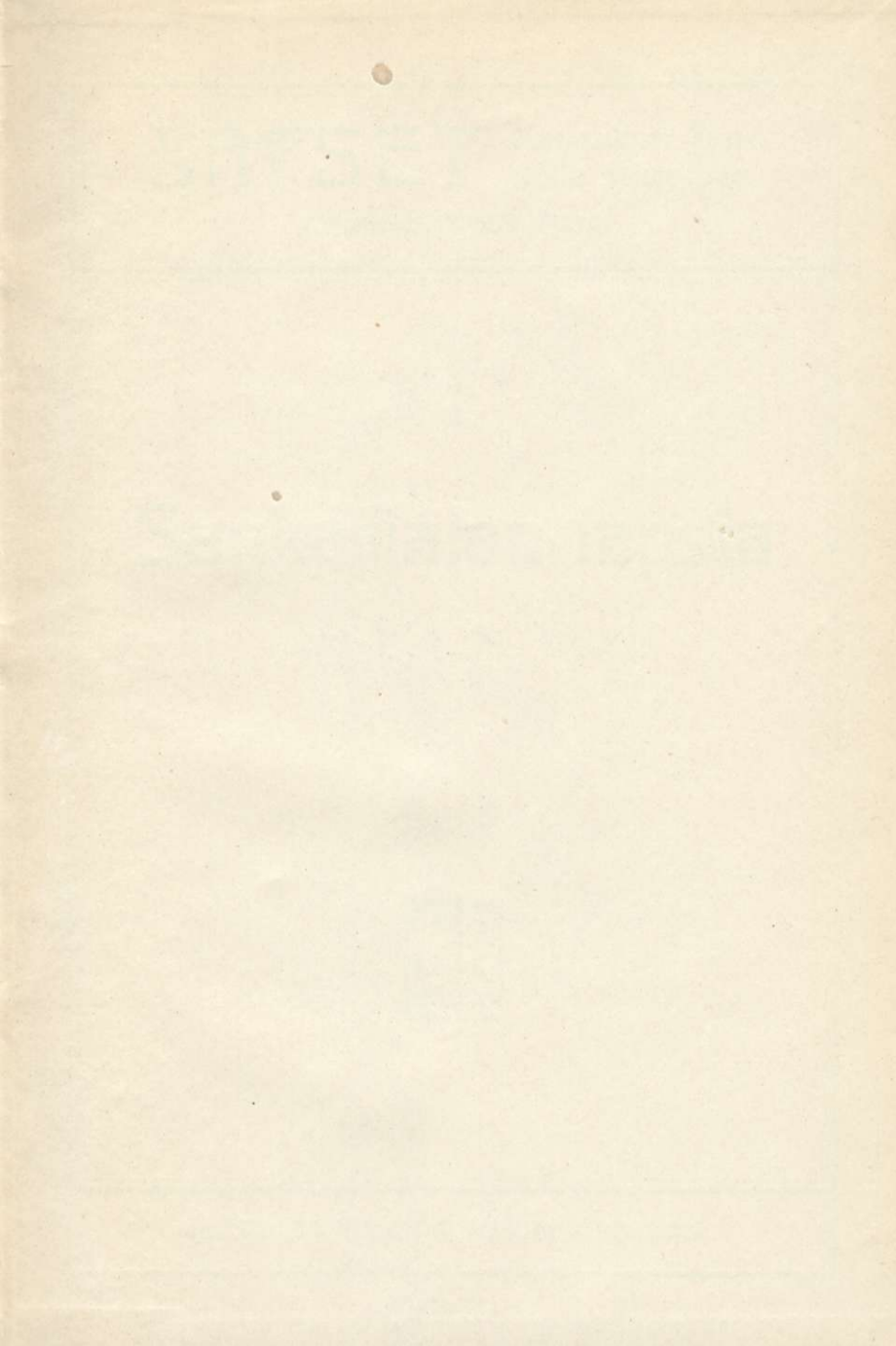
J. Finne.

Lapsat.

I

Y.K.

LAPSET

Kuvauksia lapsille lapsista.

Kirjoittanut JALMARI FINNE

I

Sankariajan lapsia

KUSTANTAJA VIHTORI KOSONEN, HELSINKI

Hinta 1: —

LAPSET

KUVAUKSIA LAPSILLE LAPSISTA

KIRJOITTI

JALMARI FINNE

I

SANKARIAJAN LAPSIA

KUSTANTAJA

VIHTORI KOSONEN, HELSINKI

Helsinki 1908. Vihtori Kososen kirjapaino.

Karhu.

Kenraali Adlercreutzin johtama uusmaalainen rykmentti oli peräytyessään venäläisten edellä saapunut Tampereelle. Mieliala armeijassa oli hyvin katkera sen vuoksi, että vihollista väistettiin ja Adlercreutzin upseerit kuulivat hänen puolikovaa lausuvan ankaria lauseita sodan ylijohantajasta Klingsporista joka kerta kun uusi käsky saapui armeijan peräytymisestä.

Oli maaliskuu ja purevan kova pakkanen. Juuri kun armeija oli lähdössä Tampereelta pohjoiseen päin, saapui uusmaalaisen rakuunarykmentin luo juron näköinen poika ajaen virman hevosen selässä. Hän pysäytti hevosensa torilla olevan ratsujoukon luo ja kysyi, kenelle oli ilmoitauduttava sen, joka tahtoi liittyä väkeen. Korp-raali kuuli kysymyksen, astui lähemmäksi, tarkasti poikaa, joka oli astunut hevosen selästä alas. Poika oli tanakka ja roteva. Kun hänellä oli oma hevosensa mukanaan, niin pääsi hän pitemmättä mutkitta rykmenttiin. Kuormastosta sai hän uusmaalaisten sinisen sotilastakin ylleen ja

sotilaslakin päähänsä. Korpraali kysyi hänen nimeänsä. Ehkä hän ei tahtonut sitä sanoa, hänellä oli kai omat syynsä ollessaan sitä ilmaiseksi, mutta sille ei pantu sen suurempaa painoa, matkalle oli kiire ja nimen tiedusteleminen sai jäädä sikseen. Vähät nimestä, kun vain kykeni sotilaaksi ja rotevana näytti tuo poika täyttävän paikkansa, ja se tapa, jolla hän ratsuaan ohjasi, osoitti, että hän oli tottunut hevosen selässä istumaan.

Kun armeija ensi kertaa lepäsi matkallaan ja sotilaat vietyään hevosensa talliin istuivat erään talonpoikaistalon pirtissä lämmittelemässä, näki rykmentin tukanleikkaaja, että uudella tulokkaalla oli pitempi tukka, kuin mitä oli sallittu sotilaan pitää. Heti otti hän keritsimet esiin ja tyynenä istui poika katsellen miten pellavanvärinen tukkansa putoili maahan.

— Mikä on nimesi? kysyi leikkaaja.

— Ei minulla ole nimeä, vastasi poika.

— Vai ei ole sinulla nimeä? vastasi sotilas nauraen. Lienetkö edes kastettukaan? Ei auta muu kuin että minä sinulle annan nimen. Karhu. Sopiiko se?

— Miksi ei se sopisi, vastasi poika.

— Sinulla on nimittäin tuollainen pyöreä naama kuin karhulla ja olet tukeva ja tanakka ja astuskelet hajareisin, aivan kuin karhu. Vanhako sinä olet?

— Viidentoista vuotias.

— Eipä uskoisi, kylläpä olet ikääsi nähden kookas.

Näin oli hän saanut nimen ja Karhuksi kutsuttiin häntä piankin koko rykmentissä, sillä kaikkien huomio kääntyi häneen heti kun hän hevosen selässä näytti taitoaan. Ja siinä hän olikin oikea mestari, hän saattoi pysyä seisaallaan hevosen selässä ajaessaan täyttä laukkaa ja istuessaan satulassa hän saattoi putoamatta kumartua niin syvälle sivulle, että osasi ottaa minkä esineen tahansa maasta.

Tehdessään miesten huviksi kaikellaisia tempujaan osoitti Karhu kyllä vilkkautta, mutta sotamiesten seurassa hän oli jäykkä, juro ja harvasanainen. Hän ei koskaan yhtynyt sotilaitten keskusteluihin ja vastasi vain lyhyesti hänelle tehtyihin kysymyksiin, mutta aina hän kuunteli toisten puheita varsinkin silloin kun ne sodasta keskustelivat. Ja kun muut innostuivat, niin pysyi hän vaiti, hänen harmaat silmänsä vaan tulivat tummemmiksi. Ja varsinkin Adlercreutzistä puhuttaessa ne hohtivat niin ihmeellisesti ja hän oli silloin kaunis, niin omituinen valo levisi hänen muuten rumille kasvoilleen.

Sotilaat oppivat pitämään tuosta hiljaisesta pojasta, joka aina oli valmis toisia palvelemaan.

Eräänä iltana kun uusmaalaiset rakuunat lämmittelivät eräessä pirtissä, tuli sisään hämäläinen

kuriiri. Heti hänen astuttuaan sisään vetäysi Karhu tuvan perimpään kolkkaan. Hän olisi pyssynyt siellä, elleivät halot takassa olisi loppuneet ja korpraali käsenyt häntä menemään noutamaan lisää. Sanaakaan sanomatta nouti Karhu pihalta halkoja ja laski ne permannolle takan viereen. Hämäläinen kuriiri katsoi hyvin pitkään häneen ja kun Karhu aikoi jälleen palata nurkkaansa, sanoi hän pilkallisesti:

— Vai täällä sinäkin olet?

Karhu tuli aivan kalpeaksi eikä sanonut sanaakaan. Kaikki pirtissä olijat katsoivat häneen. Syntyi pitkä äänettömyys. Lopulta läksi Karhu liikkeelle ja sanaakaan sanomatta, katsomatta kehenkään hän meni pihalle. Hän hengitti raskaasti seisossaan pakkasessa ulkosalla. Sitten hän meni riihen luo, jonka oveen hän oli sitonut hevosensa, asettui sen viereen seisomaan, sively sen kaulaa ja toisella kädellään syötti sille heiniä. Hämärässä hän näki, miten hämäläinen sotilas läksi talosta ja kohta huomasi hän rakuunojenkin valmistautuvan lähtöön. Hän päästi hevosensa irti, hypähti satulaan ja ajoi toisten luo. Hänen lähestyessään vaikenivat kaikki ja hän huomasi, miten jokainen häntä väisti. Karhu ei uskaltanut ajaa hevostaan rivin alkupäähän, jossa hän tavallisesti oli ollut ja hän huomasi, miten toinen jo otti hänen paikkansa. Hän pysytteli viimeisten joukossa piha- maalta lähdetäessä, mutta kun hän ajoi hevo-

sensa viimeisen rakuunan rinnalle, niin tämä kaurautti äkkiä ratsuaan ja jätti Karhun yksin. Karhu näki, miten kaikki häntä karttoivat. Arkana jäi hän yhä kauemmaksi toisista eikä kukaan näytännyt kiinnittävän siihen huomiota. Lopulta pyssäytti hän hevosensa kokonaan ja antoi toisten ajaa yhä loitommalle.

Hän oli niin iloinnut sotilaitten seurasta ja nyt hän huomasi, miten yksin hän oli, kun kaikkien ystävällisyys oli haihtunut tuon hämäläisen sotilaan kertomuksen johdosta. Ja Karhu tiesi, mitä tämä oli kertonut tovereilleen, eikä hän sen vuoksi uskaltanut puolustaakaan itseään. Hänellä oli häpeäpilkku elämässään ja hän tiesi kaikkien välttävän häntä heti sen tiedettyään.

Kauvan hän antoi ratsunsa seisoa paikallaan. Se kävi jo levottomaksi, mutta Karhu ei sitä huomannut, hän tuumi lähtisikö kokonaan pois sotaväestä.

Silloin kuului hevosten hirnuntaa ja kavioiden kopsetta kaukaa. Se oli Adlercreutz, joka saapui oman vartiojoukkonsa kanssa. Siellä ei vielä hänestä tiedetty mitään, heidän seurassaan hän siis voi olla vielä jonkun aikaa. Hän odotti ratsujoukkoa tien syrjässä ja liittyi sitten heihin.

Adlercreutz oli jäänyt viimeiseksi armeijasta viiden ratsumiehen keralla. Hän oli levoton, sillä aivan viimehetkellä oli hän saanut vakoojien

kautta tietää, että venäläisiä joukkoja kulki pitkin seutua aikoen hyökätä suomalaisiin.

Karhun liittymisen jälkeen eivät he olleet kauvaakaan ratsastaneet kun eräässä tien käänteessä ilmestyi äkkiä heidän eteensä parvi kasakoita. Nyt oli heidän käännettävä tai hyökättävä kasakoitten rintaman läpi eteenpäin. Adlercreutz tuumi hetkisen, katsahti pieneen joukkoonsa. Heitä oli yhteensä seitsemän ja venäläisiä parikymmentä.

— Eteenpäin! komensi hän. Suomalaiset kannustivat ratsujaan. Syntyi vimmattu taistelu, mutta niin äkillinen oli ollut suomalaisten hyökkäys, että venäläisten joukko hajaantui ja Adlercreutz kiisi täyttä laukkaa miehineen eteenpäin. Penikulman päässä he pysähtyivät suureen kartanoon, jonne edeltäajanut rakuunajoukko oli asettunut yöä viettämään.

Karhu näki entiset toverinsa ja nyt tiesi hän täytyvänsä lähteä pois. Adlercreutz oli mennyt kartanoon, jonka isäntä lämpimästi otti hänet vastaan. Karhu seisoi pihamaalla valmiina eroamaan joukosta, kun Adlercreutz ilmestyi portaille ja huusi:

— Minun vartiostoni!

Nuo viisi miestä, jotka olivat ajaneet hänen seurassaan, riensivät portaitten luo. Adlercreutz laski heidän lukumääränsä ja sanoi sitten:

— Missä on se rakuuna, joka tiellä liittyi meihin?

Karhu tiesi sillä häntä tarkoitettavan, eikä uskaltanut olla lähestymättä. Tultuaan portaitten luo viittasi kenraali heitä seuraamaan häntä kartanoon.

Astuttuaan sisään jäivät rakuunat oven luo riviin, Karhu jäi arkana heidän taakseen.

Adlercreutz lyhyenä, leveäharteisena käveli huoneessa ja kääntyi sitten rakuunain puoleen:

— Se oli lyhyt, mutta tulinen ottelu. Minä saan hengestäni kiittää teitä. Onko kukaan haavoittunut?

Hän kulki miehen luota miehen luo kysellen, ja jokaisen hän tunsu nimeltään. Vaarallisia haavoja ei ollut kellään.

— Sepä oli onnen kauppaa, sanoi kenraali mielihyvillään hykerellen käsiään.

Hän näki Karhun toisten takana.

— Sinä olet se, joka tiellä liityit meihin? kysyi hän.

— Niin olen, vastasi Karhu.

Toiset väistyivät syrjään, niin että hän nyt ensi kertaa seiso Adlercreutzin edessä.

— Sinua minä en tunne? kysyi hän. Mikä on nimesi?

— Karhu.

— Ja kuulut rykmenttiini. Kuinka kauvan?

— Kaksi viikkoa.

— Kuinka vanha olet?

— 15 vuotta.

Kenraali katsahti hämmästyneenä rotevaan poikaan, mutta ei sanonut sanaakaan. Hetkisen päästä hän kysyi:

— Mistä tulit tänne?

Karhu kalpeni ja oli vaiti.

— Vastaa, mistä tulit tänne?

Karhun päässä kiisivät ajatukset nopeasti eteenpäin. Nyt se siis oli tullut, ajatteli hän. Nyt hänen se täytyi sanoa, se, jota hän oli muilta salannut. Ja kenraalilleen hän ei voinut valehdella.

— Mistä sinä tulit? Etkö saa suutasi auki?

— Vankilasta.

Adlercreutz oli hetkisen vaiti rypistäen silmäkulmiaan.

— Sinä karkasit?

— Niin.

— Mistä rikoksesta olit tuomittu?

Karhu tuli aivan punaiseksi ja vastasi hiljaa:

— Varkaudesta.

Ankarana kajahti kenraalin ääni:

— Etsi sitten onneasi muualta. Minun rykmentissäni ei ole varkaita. Riisu univormutakkisi pois. Heti paikalla. Ei hetkeäkään enää saa se olla ylläsi.

Karhu oli aivan kalpea. Olisihan hän vapaaehtoisestikin lähtenyt pois sotaväestä, mutta nyt hänet ajettiin. Ja sen teki kenraali saatuaan kuulla, että hän oli varas. Hän avasi takkinsa napit ja riisui sen yltään. Adlercreutz oli kääntänyt sel-

känsä sotilaille ja seisoi ikkunan luona katsellen pihalle. Tuvassa oli aivan hiljaista, sotilaat seisovivat aivan jäykkänä katsomattakaan Karhuun. Tämä kääri takin hellävaroen kokoon ja laski sen penkille. Kenraali kääntyi ja aikoi juuri kärkeä häntä poistumaan tuvasta, kun sanat kuolivat hänen huulillaan. Hänen katseensa osui pojan rintaan. Risainen paita oli aivan verinen.

— Oletko haavoitettu? kysyi hän.

— Pari naarmua.

— Missä ne sait?

— Äsken.

— Taistelussa kasakkain kanssa?

— Niin.

— Se olit sinä, joka sait iskun, kun eräs kasakka aikoi iskeä minuun?

— Minä se olin, sanoi Karhu hiljaa. Hän, joka taistelussa oli ollut niin urhoollinen, oli nyt arka ja ujo.

Adlercreutz käveli hetkisen huoneessa edes ja takaisin. Sitten hän kääntyi Karhun puoleen. Äänensä oli käskävä, mutta samalla hellä:

— Pue takki yllesi!

Karhu sävähti, hän ei ensin tahtonut ymmärtää käskyä. Hänkö saisi pukea takin jälleen ylleen! Sitä ei siis otettaisikaan häneltä pois! Hän saisi siis kuitenkin kuulua rykmenttiin.

— Pue takki yllesi, sanoi Adlercreutz uudelleen.

Karhu sieppasi takin penkiltä ja puki sen nopeasti ylleen. Mutta vasen käsi ei löytänytään hian reikää, hän koetti nostaa kättään, se ei nousut. Hän katsahti arasti kenraaliin, ikäänkuin pyytäen anteeksi sitä, ettei hän osannut noudattaa hänen käskyään. Adlercreutz huomasi pojan avuttomuuden, hän tarttui Karhun hervottomaan käteen, nosti paidan hian ylös, ja ammottava verahaava tuli näkyviin.

Adlercreutz avasi nopeasti oven ja huusi ulkona vahdissa olevalle sotilaalle:

— Kutsu välskäri tänne!

Nyt uskalsi Karhu kysyä:

— Minä saan siis jäädä tänne?

— Saat.

— Eikä minulta enää koskaan oteta univormua pois?

— Ei.

— Vaikka minä olenkin ollut vankilassa?

— Se on nyt unohdettu.

Karhun teki mieli sanoa jotain, kiittää, luvata jotain, mutta ei löytänyt sanoja. Veri kohosi hänen poskillen ja hänen silmänsä olivat tummat katsoessaan kenraaliin.

— Kyllä minä vielä näytän, ajatteli Karhu, ettei hän suotta ollut minulle ystävällinen.

Samassa riensi välskäri sisään. Kenraali sanoi hänelle osoittaen Karhua:

— Sido tuon pojan haavat, hän sai ne pelastaessaan tänään henkeni.

Sitten kääntyi hän Karhun puoleen ja sanoi:

— Tänä päivänä sinä olet sovittanut sen, mitä ennen lienetkin rikkonut. Uusi sellainen teko ja minä mainitsen nimesi päiväkäskyssä.

Päiväkäskyssä! Oikein Karhu säpsähti, se hän oli suurin kunnia, minkä sotilas voi saavuttaa. Nimi päiväkäskyssä! Ja hän tiesi, että niin kauvan kuin vaaroja oli, hän saattoi sen saavuttaa. Ja vaaroja ei sodan aikana puuttunut, eikä siis tilaisuutta urhoollisuuteen.

Kun välskäri satoi hänen haavojaan ja ompeli käsivarressa olevaa pistimen tekemää haavaa, kysyi hän:

— Koskeeko?

Karhu nauroi ääneen, niin lapsellinen oli hänen mielestään tuo kysymys. Ja hänen naurunsa sointui niin oudolta, sillä hän ei koskaan sitä ennen ollut nauranut.

Haavoistaan huolimatta hän kuljeskeli pitkin pihamaata, kävi viemässä ratsunsa talliin ja puheli sille hiljaa taputellen sitä kaulalle ja kokosi suuren tukon heiniä sen eteen.

Kun kenraali teki iltatarkastuksen, seisoi Karhu rivissä jälleen omalla paikallaan ja kenraali nyökkäsi hänelle astuessaan hänen ohitseensa. Karhu oli siitä onnellinen. Kenraali oli ystäväl-

linen hänelle, vankilasta karanneelle varkaalle, kaikkien nähden!

Isossa väentuvassa hän aikoi asettua syrjään muista levolle, kun kuuli vanhan rakuunan Hakalan mainitsevan hänen nimeään:

— Karhu! Tule tänne, poika!

Hakala kokosi runsaasti olkia tuvan perälle hänelle vuoteeksi. Kun hän astui sinne miesten ohi, ei kukaan enää katsonut vihamielisesti häneen, muutamat nyökkäsivät hänelle ja pari ojensi kättäkin. Kaikki oli siis taas hyvin, kaikki sovitettu yhden teon kautta.

Ei hän voinut nukkua. Haavoja kivisti hiu-kan, mutta mielensä oli niin pehmeä ja hyvä. Ja tietämättä miksi, tulivat kyyneleet hänen silmiinsä ja hän itki hiljaa.

Koko tupa nukkui, kuului vain miesten raskas hengitys. Ja Karhusta tuntui kuin jotain kovaa, tylyä, katkeraa, joka oli hänen mieltään painanut ja ahdistanut, olisi alkanut sulaa pois. Hän oli vapaa omasta häpeäntunteestaan ja tunsii olevansa toisten arvoinen, sillä se, jolle Adlercreutz oli nyökännyt, oli yhtä hyvä rakuuna kuin kuka muu tahansa.

— Mitä sinä itket? kysyi pimeässä ääni hänen vieressään.

— En mitään. Minun on vain niin hyvä olla.

Karhu nieli kyyneleensä, rukoili iltarukouksensa, rukoili kaikkien puolesta, rukoili varsinkin

kenraalinsa puolesta. Hän ei saanut kuolla, hänen täytyi elää siksi, kunnes hän, Karhu, oli saanut tulla hänen päiväkäskyynsä, kunnes Adlercreutz omalla kädellään kirjoittaa hänen nimensä paperille, jonka kuningas saa lukea.

Lopulta painuivat hänen silmänsä umpeen, tuvassa kuului vain nukkuvien miesten hengitys ja sirkan sirinä uunin takaa.

Armeija kulki yhä pohjoista kohden antautumatta taisteluun venäläisten kanssa. Sotilaat olivat alakuloisia ja katkeria, he olisivat tahtoneet taistella, mutta sitä ei sallittu. Talonpoikien avulla venäläiset jakelivat suomalaisille kirjoituksia, joissa heitä kehoitettiin antautumaan. Kun sellainen kerran joutui Karhun käsiin, niin häpesi hän sitä, että sellaista uskallettiinkaan ehdottaa suomalaisille.

Silloin tällöin uskalsivat sotilaat kysyä päälliköltäänkin, milloin aletaan taistella. Adlercreutz oli vaiti.

Armeija saapui Siikajoelle. Suomalaisen armeijan asema oli nyt niin edullinen, että Adlercreutz päätti ryhtyä taisteluun. Se tieto herätti sotilaissa tavatonta riemua. Vihdoinkin saatiin siis ryhtyä otteluun.

Taistelu oli kiivas, suomalaiset taistelivat monta tuntia urhoollisesti, mutta täytyi heidän lopulta peräytyä. Karhu näki tämän ja oli vim-

moissaan. Täytyisikö armeijan taaskin lähteä pakoretkelle!

Äkkiä saapui hyökkäyskäsky. Adlercreutz oli nähnyt heikon paikan vihollisten rintamassa ja sitä kohden hän äkkiä lähetti ratsuväkensä. Hurraa-huudoilla ottivat sotilaat tämän hyökkäyskäskyn vastaan. Innoissaan joutui Karhu hämäläisten joukkoon, jotka etumaisina ryntäsivät. Hän iski kuin vimmatu, huusi ja hyökkäsi eteenpäin. Hän tiesi kenraalin katselevan kunnaalta joen toiselta puolelta ja odottavan taistelun tulosta, josta niin paljon saattoi riippua. Nyt tiesi Karhu sen hetken tulleen, jolloin hän voisi näyttää urhoollisuuttaan. Kasakan pistin osui häneen, hän pysyi horjumattomana hevosensa selässä. Mutta eräs vihollinen osui miekallaan hänen otsaansa. Hän tunsu kaiken mustenevan ympärillään, hän horjahti, koetti pidellä hevosen harjasta kiinni, mutta hän putosikin alas hankeen. Kun hän kylmässä lumessa virkosi tajuntaansa, huomasi hän taistelun loitonneen ja suomalaisten peräytyvän. Hän näki vieressään kuolleen upseerin, se oli hämäläisten johtaja, luutnantti Kihlström. Hänen miekkansa oli vielä hänen kädessään. Karhu koetti nousta, horjahti, nousi uudelleen. Hän tahtoi päästä taisteluun, hänen täytyi jaksaa nousta. Jo jaksoi hän pysyä seisaallaan, hän tahtoi rientää taisteluun, mutta hänellä ei ollut asetta. Hän otti miekan kuolleen luutnantin kädestä ja alkoi astua

hangessa taistelevia kohden. Hevonen, jolla ei ollut ratsastajaa, kiisi hänen ohitse, hän sieppasi sen kiinni, hyppäsi satulaan ja riensi sinne missä hämäläiset taistellen peräytyivät. Miekkaansa heiluttaen ja huutaen hän kiisi eteenpäin. Hämäläisten avuksi tuli uusmaalaisia rakuunoita, hänen omaa väkeänsä. Ne tunsivat hänet, ja yhdessä he ryntäsivät jälleen venäläisiin. Karhu oli kuten kirkastettu ajaessaan ratsun selässä, hän oli avopäin, kalpea ja silmät kiiluivat tummina. Hänen kasvoilleen valui verta otsassaan olevasta haavasta. Hänellä ei ollut muuta ajatusta kuin se, että heidän täytyy voittaa nyt, kun kenraali kunnalta seurasi taistelua. Vähitellen alkoivat venäläiset peräytyä, ne taistelivat vielä vimmatusti, mutta lopulta pakenivat. Voitto oli suomalaisten!

Oli tullut jo ilta. Joen jäällä asteli hiljaa hevonen ja sen selässä makasi nuori mies, joka oli tarttunut lujasti hevosen ohjaksiin. Ne olivat kietoutuneet hänen käsiensä ympäri ja estivät häntä putoamasta. Karhu irroitettiin pyörtyneenä satulasta ja vietiin Siikajoen pappilaan, jossa haavottuneita sidottiin.

Hän oli tainnoksissa koko ajan. Nyt makasi hän olkivuoteella toisten haavottuneiden joukossa.

Adlercreutz käveli sairaiden välitse kuten etsien jotakuta. Avatessaan silmänsä näki Karhu hänen seisovan vieressään. Hän katsoi päällik-

köönsä ja tämä näytti ymmärtävän hänen katseensa, sillä hän sanoi:

— Minä näin sen.

Tyytyväisyyden hymy levisi Karhun kuolemankalpeille kasvoille.

— Ja huomenna sinä olet päiväkäsnyssä.

Karhu aikoi nousta, mutta ei jaksanut, hän putosi raskaasti vuoteelleen ja kaikki pimeni hänen silmissään. Kun hän ne jälleen avasi, näki hän kenraalin seisovan koko esikuntansa seurassa hänen vieressään. Ja hän näki, miten Adlercreutz irroitti rinnastaan kunniamerkin, joka annettiin urhoollisuudesta taistelutantereella, ja kiinnitti sen hänen rintaansa veriseen paitaan sydämen kohdalle.

— Minun kenraalini! sanoi Karhu hiljaa. Nyt minä kuolen! Hänen silmänsä ummistuivat ja hengitys tuli yhä heikommaksi, kunnes vihdoin taukosi.

Seuraavana aamuna laskettiin Siikajoen sankarit suureen yhteiseen veljeshautaan, ja liput painuivat alas, kun kenraali heitti kourallisen multaa erään vaaleatukkaisen pojan rinnalle, jossa loisti talviauringon valossa kunniamerkki.

Napukka.

Kyllä se Napukka nimeään vastasi, pieni se oli, tavattoman pieni, vaikka olikin jo seitsemän vuoden vanha. Olisi luullut, ettei sillä ikää ollut kolmea vuotta enempää. Ja ruma se oli. Tukka oli likaisen keltainen ja törrötti joka suuntaan, eikä sitä millään harjalla olisi saanut jakauksella pysymään. Naama oli aivan pyöreä ja sen keskellä pikkuinen pysty nokka, silmät olivat pienet ja pyöreät ja suu suuri. Ja sitten sääret! Ne olivat aivan väärät, ne olivat aivan kuin padan korvat. Ruma se Napukka oli, todella ruma. Mutta viisas poika se oli, osasi jo lukea ja kirjoittaa, ja minkä se kerran luki, sen se myös muisti. Eikä ollut vielä muuta kuin seitsemän vuotias! Ja kun sen kanssa keskusteli, niin huomasi, että ymmärsi se maailman menosta enemmän kuin monet aikamiehet. Sodasta Napukka varsinkin tiesi tarkoin kaikki, tunsikaikkien päälliköiden nimet, tiesi kaikki armeijaosastot ja missä ne milloinkin olivat. Ainahan seudulle sattui tulemaan sotamiehiä, ja niiltäkös Napukka ky-

seli. Ja kun hän oli niin hauska poika ja niin viisas, niin vastasihan jokainen.

Jokainen piti Napukasta ja teki mielellään kaikeksen sen, mitä poika pyysi. Ja parasta oli tehdäkin, sillä jollei Napukka saanut tahtoaan täyteen, alkoi hän huutaa, parkua oikein vimmatusti. Eikä se ollut mitään tavallista parkunaa, hänen äänensä soi kuin torvi, niin että kuulijan korvia vihloi. Paimenessahan Napukka oli äänensä sellaiseksi saanut, huutamalla ja hoilaamalla pitkin metsää. Ja kyllä karja sen kuuli ja tuli sitä kohden. Jokainen, joka ensi kertaa kuuli Napukan äänen, aivan hämmästyi, kuinka sellainen suuri ääni tuli niin pienestä ruumiista. Olisihan ihminen jaksanut vähän aikaa kuunnella tuota toitoista, mutta kun Napukka jaksoi huutaa vaikka kuinka kauvan, niin johan sitä lopulta suostui vaikka mihin, jotta hän taukoisi. Tämän Napukka tiesi ja käyttikin parkunaansa hyväkseen. Hän ajatteli pikku päässään näin:

— Kullakin on oma voimansa. Voittaa se pikkuinenkin sen ison, voittihan Taavettikin Kollatin. Ja minun linkoni on minun kurkkuni.

Ei Napukalla ollut enää isää eikä äitiä, hän oli aivan orpo, ja eli ihmisten armoilla. Anttilan talossa pidettiin häntä mielellään, sillä poika oli viisas ja vilkas. Kesällä hän oli paimenessa ja sai karjan tottelemaan itseään. Kun hän ensi kertaa paimensi Anttilan karjaa, niin härkä tuli vi-

haisena Napukkaa kohden ja aikoi viskaista tuon nulikan ilmaan. Mutta Napukka parkasi, voi, hyvänen aika, kuinka hän parkasi. Härkä jäi silmät selällään ja häntä pystyssä tätä ihmettä katsomaan. Ja kääntyipäs, kääntyipäs pois päin eikä uskaltanut puskea. Mutta kun härkä kääntyi, niin silloinpas Napukka sivalsi sitä karahkalla selkään, ja siitä päivästä oli Napukka Anttilan karjan komentaja. Talvella hän oli opettanut lapsia lukemaan ja kova komento kävi tuvassa, jossa Napukka opettajana oli. Maantielle kuului kun Napukka parkaisi jollekulle laiskurille. Kauppi-
lan Eemeli, joka oli pitkä poikaroikale, jo yhden-
toista vanha, mutta ei osannut vielä lukea, ei ker-
ran tuntenut i:tä. Mutta silloinkos Napukka huusi
hänen korvaansa i—i niin kovaa, että Eemeli toi-
seen päivään asti ei sillä korvalla kuullut yhtään
mitään. Mutta sen jälkeen Eemeli oppi ja pian
luisti lukeminen kuin vettä vain.

Sota läheni kylää. Viereisessä pitäjässä oli venäläisiä sotilaita ja pian ilmestyi Anttilaan suoma-
laista sotaväkeä. Venäläiset ajoivat heitä ta-
kaa. He asettuivat talon luo suurien kiviröyk-
kiöiden suojaan ja pitivät uskollisesti puoliaan.
Venäläisiä lähestyi yhä enemmän, ne alkoivat saar-
taa pientä parvea. Talosta, joka sijaitsi kun-
naalla, näki etäälle joka taholle. Seuraavana päi-
vänä ilmestyi venäläisiä jo talon toisellekin puo-
lelle, metsän laitaan. He luulivat varmaankin suo-

malaisten joukkoa suuremmaksi ja sen vuoksi viivyttelivät lopullista hyökkäystä. Eräänä yönä koettivat suomalaiset murtautua venäläisten rintaman läpi, mutta heidän täytyi palata taloon takaisin.

Tämä pieni, kymmenmiehinen joukko oli tarkastelumatkallaan eronnut pääjoukosta, joka oli penikulman päässä. Jos heille vain saataisiin sana, niin silloinhan he voisivat tulla avuksi. Mutta miten pääsisi venäläisten rintaman läpi. Eräänä iltana eräs sotilas koetti pujahtaa talosta ja venäläisten huomaamatta päästä metsään, mutta he saivat hänet kiinni ja hän joutui vangiksi.

Napukka kuuli, miten korpraali neuvotteli talon isännän kanssa asiasta.

— Ei mies pääse pujahtamaan täältä pois, sanoi korpraali, ei muu kuin nainen tai lapsi. Ja jollei sanaa saada pääosastolle, ei meistä parin päivän päästä ole ainoatakaan hengissä.

Nyt kysyttiin talon naisilta, lähtisikö kukaan heistä tälle vaaralliselle retkelle. Naiset kiljaisivat kauhusta kuullessaan asiasta. Mennä venäläisten rintaman halki! Se on mahdotonta!

Silloin Napukka vetäisi isäntää takin liepeestä ja kuiskasi:

— Kyllä minä menen!

Isäntä oli hetkisen vaiti ja sanoi sitten:

— Kuule, poika, sinä et tiedä, mistä on kysymys.

— Kyllä minä tiedän, vakuutti Napukka. Mikkolan lähellä on pääjoukko. Minun pitäisi mennä sanomaan heille: Tulkaa meille, meillä on vieraita.

— Mutta sinun täytyisi pujahtaa venäläisten ohitse. Ne ottavat sinut kiinni.

— Oho! Minut kiinni! No, kylläpä ne siten olisivat aika jehuja. Eihän teidän iso sonnikaan uskaltanut käydä minun kimppuuni, ei silloin venäläinenkään.

Korpraali kuuli keskustelun ja sanoi:

— Poika näyttää terävältä, voihan koettaa. Jos ne hänet saavat kiinni, niin eivät ne toki lapselle mitään pahaa tee.

— Koettakoonpas vaan, tiuskasi Napukka. Kyllä minä näytän heille.

Asia päätettiin, Napukka sai lähteä. Jotta häntä perillä uskottaisiin, sai hän pienen paperipalan mukaansa. Sille oli Korpraali kirjoittanut asiansa. Ensimmäin annettiin Napukalle hyvä ateria, jotta hän jaksaisi matkan kulkea.

Hän meni navetan parvelta hakemaan saappaitaan. Juuri kun hän aikoi ne vetää jalkaansa, hän tuumi, minne hän kätkeisi kirjeen, jotta venäläiset eivät sitä saisi käsiinsä, jos sattuisivat ottamaan hänet kiinni. Jos sen pistäisi saappaasen, niin sieltä se varmasti haettaisiin. Äkkiä häntä alkoi kovasti naurattaa. Hän oli löytänyt varman piilopaikan, sellaisen, ettei sieltä kukaan ha-

kisi. Hän riisui paikatut housunsa jalastaan, ratkoi istuimen kohdalla olevan paikan yhden reunan irti ja pisti kirjeen sinne. Ja kun hänellä aina oli neula ja lankaa vaatteittensa parsimista varten, niin ompeli hän pian reunan taas kiinni. Nyt oli kirje turvassa, sellaisessa paikassa, ettei sieltä kukaan ymmärrä sitä etsiä.

Hän veti housut taas jalkaansa, kiskaisi saappaat jalkaansa ja meni pihamaalle.

— Onko sinulla kirje? kysyi korpraali.

— Tietysti on.

— Missä se on?

— Onhan vain vississä paikassa.

— Missä?

— Sellaisessa, ettette tekään sitä löytäisi.

— Onnea matkalle sitten, sanoi korpraali.

Napukka kuuli lähtiessään hänen sanovan isännälle:

— Minä luulen, että tämä tuuma oli turha. Ei hän voi asiaa toimittaa.

— Koetetaan, vastasi isäntä. Se on viisas poika, ja minä uskon, että hän jollain koiranjuonella ajaa asiansa. Se poika on tottunut saamaan tahtonsa täytäntöön.

Tuo isännän lause miellytti Napukkaa. Mutta se korpraali oli typerä. Oli muka niin varma asiastaan, vaikkei Napukkaa tuntenutkaan. Se suututti, ja hän päätti kiusallakin toimittaa asiansa.

Napukka juoksi mäen rinnettä tietä alas. Kun

hän väärine säärineen livisti ja tomu pöllysi hänen ympärillään, niin olisi luullut suuren kerän menevän alas. Maantie kulki peltojen halki. Venäläisiä ei näkynyt missään. Napukka oli heittänyt juoksunsa ja käveli. Hänen sydämensä löi kiiwaasti, sillä hän tiesi, että tuolla, missä tie jatkuu metsään, siellä niitä venäläisiä on. Hän koetti eroittaa niitä. Ei ketään näkynyt. Kaikki oli rauhallista.

— Parasta on sentään valmistua, jos tässä saisi niinkuin ravata, ajatteli Napukka, riisui saappaat jalastaan ja otti ne käteensä.

Yhä lähemmäksi hän tuli metsän reunaa. Ei näkynyt vihollista, ei missään. Jo oli hän ensimmäisten puiden kohdalla, kun kuula suhahti hänen ohitse. Nytkös Napukka sai jalat alleen. Hui, kuinka sitä mentiin. Saappaat hän heitti tien sivuun ja ravasi täyttä kyytiä. Mutta takaa kuuluu juoksua. Se tuli lähemmäksi, yhä lähemmäksi. Napukka ponnisti voimiaan, mutta takaa-ajaja tuli jo aivan kintereillä. Samassa se jo ennätti hänet, sieppasi Napukasta kiinni, ja siinä hän nyt oli räpistelemässä venäläisen sotilaan kynsissä.

— Anna minun mennä! tiuskasi Napukka.

Mutta siitäkös sotilas välitti. Hän tarttui Napukkaa niskasta kiinni ja vei häntä eteenpäin. Napukka oli niin hämmästynyt, ettei ymmärtänyt edes huutaakaan.

Sotilas vei Napukan läheiseen torppaan. Siellä

oli venäläisten upseeri, partaleijuinen mies. Sotilas selitti hänelle jotain, jota Napukka ei ymmärtänyt. Upseeri viittasi ja pari sotilasta alkoi etsiä Napukan puvusta jotain. Napukka hosui vastaan, sillä hän arvasi niiden etsivän, onko hänellä kirjettä. Jo oli takki tutkittu, jo kopeloitu povesta, ja jo ne lähensivät käsiään housujakin kohden. Silloin Napukka vimmastui, hän katsoi vihaisesti upseeriin, joka hänen mielestään oli aivan Anttilan sonnin näköinen. Ja Napukka parkaisi! Voi, hyvänen aika, kuinka hän parkaisi! Sotilaat aivan hölmistyivät ja upseerikin astui askeleen taapäin, niin hän hämmästyi sitä suurta ääntä, joka tuosta lapsesta lähti. Napukka huomasi heidän hämmästyksensä ja parkaisi vielä huikeammin. Mutta silloin sotilaat remahtivat nauruun. Ne nauroivat niin, että Napukkaakin nauratti. Mutta nauruun hänellä ei ollut aikaa. Hän koetti livahtaa ovesta pakoon. Siellä oli sotamies tiellä ja tämä aikoi siepata hänet kiinni, mutta Napukka livahti käsistä ja pujahti pöydän alle. Upseeri tavoitti nauraa hohottaen häntä sieltä, Napukka syöksyi hänen sääriensä välistä pakoon. Ja nyt alkoi oikea ajo. Napukka kirkui ja sotilaat nauroivat. Poika välähteli kuin salakka sinne ja tänne, vuoroin oli hän penkillä vuoroin penkin alla, milloin oli hän siellä milloin täällä, väisti heidän käsiään, livahti heidän jalkojensa välistä. Lopulta hän hyppäsi tuvan pöydälle ja parkaisi siinä entistään kovem-

min. Hän oli niin hullunkurisen näköinen seisoessaan vääräsäärisenä ja suuri suunsa ammollaan keskellä pöytää, että venäläiset unohtivat tarttua häneen. He nauroivat, ja kuinka he nauroivat! Upseeri piti vatsastansa kiinni. Hi-hi-hi, hirnui hän. Ja sotilaat ulisivat hohoho. Pihalla olevat sotilaat kurkistivat ikkunasta ja nekin nauroivat. Ovi aukeni ja nauravia sotilaita katsoi tupaan.

Nyt Napukka kiljaisi oikein kimeästi. Ja siihen vastasi sotilaitten naurunräjähdys. Samassa hyppäsi Napukka lattialle ja riensi ovelle. Hän pujahti etummaisten sotilaitten jalkojen välistä, ne kaatuivat ja kaatoivat pari muutakin ja keskellä hälinää pääsi Napukka pihalle. Hän livisti minkä ennätti porttia kohden, eikä kukaan ymmärtänyt pidättää. Mutta samassa jo syöksyi miehiä tuvasta. Jo oli Napukka portilla, kun tuli este. Torpan sika makasi keskellä tietä. Että se juuri sillä hetkellä oli tullut siihen makaamaan! Napukka kaatui sen päälle ja hädissään tarttui sian harjaksiin. Mutta tästäpä sika pelästyi, se nousi pystyyn ja lähti aika kyytiä juoksemaan pitkien tietä. Napukka kiljaisi kauhusta, sika vinkaisi ja kiisi eteenpäin. Napukka makasi suullaan sen selässä, hän siirtyi samassa hajareisin istumaan, jotta ei putoaisi.

Sotilaat aivan ällistyivät tätä merkillistä ratsastusta, mutta sitten remahti nauru. Ja sitä nau-

rua kuului vielä sittenkin kun Napukka jo oli kaukana.

Sika pujahti erään aidan alle ja Napukka putosi maahan. Hän nousi istualleen ja ihmetteli itseksensä. Sotilaita ei näkynyt missään, maantie oli edessään. Hän ei oikein voinut käsittää, kuinka kaikki oli tapahtunutkaan. Hän oli ollut venäläisten vankina, vaan taas vapaana. Äkkiä muisti hän asiansa, tunnusteli oliko kirje paikallaan ja lähti sitten eteenpäin juoksemaan.

Kauvan sai hän juosta ja jo jalkoja väsytti, olisi tehnyt mieli istua, mutta se asia oli toimitettava. Vihdoin viimein näkyi Mikkolan talo. Jo näkyi suomalaisia sotilaitakin. Pian oli Napukka perillä.

— Missä täällä on päämies? huusi hän pihalla.

— Mitä minusta? sanoi eräs komea sotaherra.

— Minulla on kirje teille.

— Anna se tänne.

— Odottakaa pikkuruisen, sanoi Napukka.

Hän riisui housut jalastaan. Paita lekotti tuulessa hänen väärrien sääriensä ympärillä, mutta kukaan ei nauranut, aivan kuin arvasivat, että tuo pieni mies toi tärkeitä tietoja. Napukka repäisi housujen istuimessa olevan paikan irti, otti kirjeen ja ojensi sen sotaherralle.

— Tässä se on. Siellä meilläpäin on pahoja vieraita. Tulkaa sinne pian ja oikein himphampua, sanoi hän.

Ja kyllä kiire syntyikin. Heti kun kenraali oli lukenut kirjeen, huusi hän komennussanoja. Hevosia tuotiin esiin, miehiä nousi satulaan ja kohta ajoi joukko täyttä laukkaa Anttilaa kohden. Napukka istui erään sotilaan takana. Jo tultiin lähemmäksi torppaa. Tuolla oli aidan takana sikakin. Se katseli kummastellen ratsujoukkoa. Napukka näki sian, kiljaisi sille. Silloinkos se pelästyi, se kiisi pitkin niittyä minkä alta pääsi.

Torpan lähellä syntyi vimmattu taistelu. Napukka seiso i sotilaan takana satulassa ja huusi, huusi kuin hullu, ilosta ja innosta. Jo lähtivät venäläiset pakoon ja sekös Napukkaa nauratti. Lepistö vain kahisi kun ne menivät karkuun.

Anttilassa oli ilo suuri kun apujoukko saapui, vaara oli ohitse, venäläiset pakenivat.

Napukka oli hiipinyt syrjään. Nurkan takaa hän katseli sotamiehiä, varsinkin tuota komeata kenraalia, jolle hän oli kirjeen antanut. Hän oli taistelussa ollut urhoollisin kaikista, taistellut aivan vimmoissaan, mutta kuinka lempeän ja hyvän näköinen hän oli nyt.

Samassa hän kuuli nimensä mainittavan. Ja sitten korpraali huuteli häntä.

— Mitä ne nyt minusta? ajatteli Napukka. Ja hän tuli äkkiä niin ujoksi ja hän koetti livahtaa piiloon korpraalia, kenraalia ja sotilaita. Mutta eräs sotilas näki hänet.

— Tuolla se on! huusi hän.

Ja nyt juoksi usea mies hänen jälestään ja saivathan ne hänet kiinni ja toivat kenraalin eteen.

— Siinähan se minun uusi sotatorveni on! sanoi kenraali. Mikä sinun nimesi on?

— Napukka se vain on.

— Eihän se ole mikään nimi.

— Kyllä se on. Onhan se minun nimeni.

— Eikö sinulla ole muuta?

— Onhan minulla Matti, mutta kun Mattia on niin paljon maailmassa —.

— Niin pidät aivan oman nimen, vai mitä? sanoi nauraen kenraali.

— No, kun minä olen sellainen pikkuinen napukka.

— Olet kyllä, mutta mies sinä olet ajamaan asiasi, oikein aika mies, sanoi kenraali.

— Totta kai nyt sen verran osaa tehdä, sanoi Napukka. Ja teinpäs minä sen, tein kiusallakin, vaikka tuo korpraali ei sitä uskonut.

— Eikö uskonut? sanoi kenraali nauraen.

— Eihän se. Mitäs se semmoinen uskoisi. Hän aikoi lähettää naisia sille asialle, ei tytöt sellaista osaa tehdä.

— Sen tekee vain mies.

— Niin juuri, me miehet, sanoi Napukka ylpeänä.

Mutta äkkiä hän tuli taas ujoksi ja aikoi hiipiä pois.

— Minne sinä nyt menet? kysyi kenraali.

— Kun ne saappaani jäivät sinne metsän syrjään tien viereen, menen ne hakemaan, etteivät ne juuttaat vie ainoitani, sanoi Napukka.

— Elä mene, sanoi kenraali. Kuule, rankaisemmeko korpraalia, rankaisemmeko? Lähetämme hänet hakemaan ja oikein hevosen kanssa.

Kuinka Napukkaa nauratti. Korpraali hakemassa hänen saappaitaan, tuo suuri mies hänen pieniä saappaitaan ja oikein hevosen kanssa. Oli se kenraali sentään hyvä kenraali. Ja Napukka nauroi ja kenraali nauroi. Ja sitten nauroivat kaikki. Napukka katsoi korpraaliin.

— Mars matkaan nyt! huusi hän.

Korpraali naurahti, teki kokokäännöksen ja pian kuului kavioiden kopsetta.

— Se oli oikein, sanoi Napukka, mitä hän joutavia epäili.

Sillä aikaa kun korpraali oli hakemassa saappaita, kertoi Napukka retkestään. Joka kerta kun hän huusi ja parkaisi, räjähtivät sotilaat nauruun. Ne nauroivat aivan kuin venäläisetkin ja kenraali piteli samoin vatsastaan kiinni kuin se venäläinen upseerikin. Ja kun sikaratsastus tuli esiin, niin ei tahtonut Napukka saada ääntään kuulumaan, niin kaikki nauroivat.

Korpraali toi saappaat. Nyt oli Napukka valmis menemään.

— Miksi sinä aijot? kysyi kenraali Napukalta.

— Sotamieheksi tietysti, tokaisi Napukka.

Samassa hän tuli hyvin, hyvin vakavaksi, hän katsoi miehiin ja katsoi sitten omiin vääriin sääriinsä. Ja sitten loi hän katseen kenraaliin. Hän ei uskaltanut sanoa, että eihän vääräsäärinen pääse sotilaaksi.

Mutta oli aivan kuin kenraali olisi arvannut hänen ajatuksensa, hän taputti Napukkaa olalle ja sanoi niin hellästi, niin sydämellisesti:

— Se on sydän, joka miehestä tekee sotilaan, eikä vartalo.

Eikä kukaan sanonut enää mitään. Napukka katsoi vain kenraaliin ja suuret ilon kyyneleet nousivat hänen silmiinsä.

— Niinhän se on, sanoi hän hiljaa, sydänhän se on. Ja onhan se kurkkukin ja se huuto —

— Onhan se sekin, sanoi nauraen kenraali, taputti häntä olalle ja meni tupaan.

— Mikä tuon sotaherran nimi on? kysyi Napukka eräältä sotilaalta.

— Se on se Adlercreutz.

— Hänkö? Ja pidätkö sinä hänestä?

— Miksi sitä kysyt?

— Minä pidän niin että — ja jollet sinä pidä, niin olet tyhmä mies, sanoi Napukka. Kun minä tulen suureksi, niin minä palvelen häntä.

Sotilaat kokoontuivat ja lähtivät pois. Vielä viimeiseksi nyökkäsi kenraali Napukalle. Napukka seisoi kujan suussa ja katseli heidän lähtöään, hän aikoi huutaa heille oikein kunniahuudon, mutta

kurkku tuntui niin kuivalta, ei lähtenyt ääntäkään.

Ja sotaväki loittoni yhä, jo tulivat ensimmäiset metsän reunaan. Silloin ponnisti Napukka ääntään, ja heleä, kirkas huuto kaikui läpi seudun. Kaikki sotilaat kääntyivät ja Napukka eroitti kenraalin heiluttavan hattuaan.

Ja Napukka katseli siksi kunnes viimeiset katosivat metsään, katseli vielä kauvan senkin jälkeen. Ja äkkiä hän huomasi suurten kyynelten valuvan pitkin poskiaan. Hän seisoi aitan nurkan luona ja itki, itki ilosta ja sydämessä tuntui niin ihmeellisen kepeältä.

von Döbelnin kuriiri.

Kauhajoen luona rakentelivat suomalaiset varustuksiaan. Toinen armeijaosasto von Döbelnin johdolla oli asettunut Kauhajoen kirkon luo odotamaan vihollisen hyökkäystä, jonka odotettiin tapahtuvan kahta tietä, Lappväärtistä ja Nummijärveltä. Vakoilijat olivat olleet liikkeellä ja olivat tiellä tavanneet vihollisparvia.

Sotilaat olivat innoissaan, Döbeln oli johtamassa, voitto oli siis varma.

Seitsemänkymmentä talonpoikaa, jotka juuri äskettäin olivat saaneet sotilastakin ylleen ja olivat siis aivan vasta-alkajia sotatoimessa, saivat korjata seitsemän siltaa, jotka vihollinen oli polttanut ja hävittänyt.

Toiset rakentelivat vallituksia joen reunalle. Uteliaina vilkuilivat miesten silmät toisinaan lyhyeen, hinterään mieheen, jolla oli musta side otsallaan, ja joka seisoen maantiellä katseli työn edistymistä. Jokainen oli kuullut puhuttavan von Döbelnistä, tuosta uljaasta kenraalista, mutta harvat olivat hänet nähneet. Ja nyt hän seiso i tuolla,

tuo sotilaitten epäjumala, kaikkien ihailema sankari.

Uusien sotilaitten joukossa oli 17 vuotias nuori mies, joka erosi kaikista muista reippautensa ja ulkomuotonsa puolesta. Millä ilolla hän nosti puita ja kiviä vallitukseen; kirves, jota hän katkoessaan puita heilutti kädessään, näytti kuin kasvaneen kiinni käteen. Voimakkaasti se iski runkoon, jätti jälkeensä syvän ja sileän jäljen. Pari kolme lyöntiä ja puu oli kaatunut. Hän oli niin kiintynyt työhönsä, ettei hän huomannut kenraalia, ei huomannut silloinkaan, kun tämä jo lähestyi ja miesten työinto yhä vain kiihtyi. Döbeln katseli miehiä ja iloitsi pohjalaisten reippautta, mutta suurimmalla ilolla katseli hän tuota 17 vuotiasta miestä, joka työssä liikkui niin reilusti. Tuo nuori mies oli tavattoman tumma. Tukka oli pikimusta, ylähuulessa näkyi jo tumma viiksen juova ja parta oli alkanut tummentaa leukaakin. Kesäaurinko oli polttanut hänen kasvonsa aivan ruskeiksi. Vartalo oli hento, mutta jäntevä, koko ruumis näytti olevan aivan jänteitä. Hänen vieressään oleva mies lainasi häneltä kirveen, hän olisi voinut levätä hetkisen, mutta työn vimma paloi hänessä. Edessään oli miestä korkeampi mänty. Poika tarttui siihen, kiskasi, puu ei noussut maasta, poika karjasi kiukusta, kiskasi uudestaan ja jo nyhtäsi hän yhdellä vedolla männyn juurineen maasta.

— Pois tieltä! huusi hän ja suuressa kaarella lensi heittämänsä mänty vallitusta kohden. Eräs mies kumartui syvään välttääkseen puuta osumasta päähänsä. Poika nauroi nähdessään kyyristyvän sotilaan. Mutta samassa oikasi sotilas ruumiinsa ja poika tunsi tuon kumartuneen sotilaan kenraaliksi. Tunsi hänet tuosta mustasta otsalla olevasta siteestä. Nauru kuoli pojan huulilla ja hän jäi aivan kivettyneenä seisomaan.

Döbeln nauroi vain ja sanoi:

— Nono!

Hän astui lähemmäksi poikaa ja kysyi:

— Nimesi?

— Maunu Ferm.

— Se oli kaunis heitto, vaikkakin minun pääni oli vaarassa, sanoi kenraali ja taputti Maunua olalle ja jatkoi matkaansa.

Maunu katsoi hetkisen hänen jälkeensä. Kenraali oli puhutellut häntä! Taputtanut vielä olallekin! Kiittänyt häntä työstä!

— Katsoisipa tuo nyt taakseen, ajatteli Maunu, niin nyt saisi hän nähdä!

Hän sylkäsi käsiinsä, tarttui suureen kiveen, jota kaksi miestä oli hitaasti vyöryttänyt eteenpäin, mutta jättänyt paikoilleen.

— Etkö siitä lähde! huusi Maunu, ponnisti koko ruumiillaan, kivi heilahti, ja vyöryi eteenpäin, ja, kuten olisi se ollut lumipallo, hän kuljetti sen vallituksen luo.

Jo oli kivi paikoillaan. Hän oikasi ruumiinsa, vilkasi sinnepäin, jonne Döbeln oli mennyt. Kenraali seisoi paikallaan ja katseli häneen päin. Hän hymyilikin, kenelle? Hän nyökkäsi, kenelle? Hänellekö, Maunulle? Maunu vilkasi ympärilleen, lähellä ei ollut ketään muuta kuin hän, hänelle siis hän nyökkäsi. Tuntui niin hyvältä ajatella, että kenraali oli katsellut, miten hän vyörytti kiveä. Maunu nosti oikean kätensä korkealle ilmaan ja heilutti sitä. Uudelleen nyökkäsi kenraali etäältä. Se oli siis hänelle!

Maunun päivettyneen ihon alla näkyi ilon punastus. Hän iloitsi ja häpesi. Hän tuli äkkiä ujoksi, häpesi sitä, että oli kättään heiluttanut kenraalille, hyppäsi vallituksen toiselle puolelle ja ponnisti ja teki työtä siellä niin, että vieressä oleva mies sanoi:

— Hellitä poika, aivanhan sinä taitat luusi työssä.

— Pidä suusi kiinni! sanoi Maunu nauraen ja jatkoi työtään.

Yhä tiheämpään tuli tietoja vihollisen lähestymisestä ja sotamiehet intoilivat päästä taisteluun. Kenraalin oli vaikeata hillitä enää sotilaitaan.

Yötä päivää seisottiin valmiina taisteluun, ja yhä odotti kuitenkin kenraali. Sotilaat eivät sitä ymmärtäneet, sillä ainahan Döbeln ennen oli syöksynyt taisteluun heti kun vain tilaisuus ilmestyi.

Eräänä päivänä kokosi kenraali kaikki pohjalaisensa ja porilaisensa ja piti heille puheen:

— Toverit! Vihollinen lähenee, ja Jumalan avulla saamme heistä voiton. Huomisaamuna saa taistelu alkaa. Silloin otaksun venäläisten olevan niin lähellä, että vallituksiemme avulla voimme heidät tuhota. En kehoita teitä urhoollisuuteen, siitä te olette tunnettuja, vaan tyyneyteen ja kylmäverisyyteen taistelussa, kun inhimillinen tulusuus siellä niin usein saa liian suuren vallan.

Innostus, iloisuus valtasi sotajoukon tämän kuullessaan.

— Minä tarvitsen vaikeaan tehtävään miehen, joka tuntee tarkoin seudut täältä Närpiöön, jatkoi kenraali, tältä seudulta ovat miehet astukoot esiin.

Kaksikymmentä kolme miestä astui rintaman eteen.

— Siinä voi henki olla vaarassa, jatkoi kenraali, uskaliaimmat vain jääkööt.

Ei ainoakaan mies noista kahdestakymmenestä kolmesta peräytynyt.

— Hyvä on, sanoi Döbeln, astui miesten ohi tarkastaen jokaista. Moni miehistä oli vanha sotaurho, jonka kasvoissa näkyi arpia edellisissä taisteluissa saaduista haavoista. Oli joukossa nuoriakin ja niistä erottautui heti Maunu Ferm tumman muotonsa kautta. Döbeln pysähtyi hänen eteensä.

— Seuraa minua, sanoi hän Maunulle.

Pappilassa Döbeln ojensi Maunulle kirjeen, joka oli ommeltu öljyvaatteiseen säiliöön.

— Vie tämä kapteeni Gyllenbögelille Närpiöön. Matkaa on kuusi penikulmaa. Nyt on keskipäivä. Huomisaamuna kuudennella tunnilla täytyy sinun olla takaisin tuoden hänen vastauksensa. Matka on vaikea, vihollisen parvia risteilee tällä välillä. Sinun täytyy välttää niitä, urhoolisuus ei ole pääasia vaan viisaus. Kirje on ehdottomasti vietävä perille ja tuotava vastaus. Ota kuriirihevonen. Ja nyt Jumalan haltuun.

Ylpeänä meni Maunu talliin ja valitsi paraimman ratsun, hyppäsi satulaan ja lähti iloissaan matkalle.

Maunu ajoi täyttä laukkaa maantietä pitkin Kauhajoen kirkonkylästä Lappväärttiin päin. Tultuaan Keturin kylään, penikulman päähän Kauhajoelta, kävi hän hiukan neuvottomaksi. Närpiöön päästiin maantietä vain Lappväärtin kautta, ja siellähän oli venäläisiä. Hän kuuli Keturissa niiden jo etenneen sieltä Karijoelle asti, joka oli puolivälissä Keturin ja Lappväärtin välillä. Sitä tietä oli siis mahdotonta päästä perille Närpiöön. Mutta jos ajoi metsän halki pohjoiseen päin Teuvalle, neuvoi eräs talonpoika, niin pääsi sieltä metsätietä sitten suoraan Närpiöön. Jos hän tahtoi onnistua matkallaan, niin oli tämä tie ehdottomasti turvallisin. Keturista Teuvalle oli kaksi

penikulmaa aivan asumattoman seudun läpi. Maunu tiesi, että hänellä ei ollut aikaa heittää hukkaan ja läksi matkalleen. Talonpoika viittasi kädellään:

— Tästä suoraan on Teuva, melkein pohjoiseen.

Katsoen aurinkoa määräsi Maunu matkan suunnan, samoin piti hän silmällä metsässä puita, varsinkin honkia, joiden pohjoinen puoli runkoa aina on tummempi ja oksat pohjoisen puolella lyhemmät ja niin kutsutut „pohjoisoksat” aivan suorat. Vaikeata oli ratsun keralla päästä eteenpäin. Siellä, missä oli aukeata, saattoi hän ajaa täyttä laukkaa, mutta kivikoissa ja keskellä metsää täytyi hänen usein astua alas hevosen selästä ja taluttaa ratsuaan.

Niin hyvin oli hän kuitenkin laskenut ilman suunnat, että lopulta suoraan hänen eteensä ilmestyi Teuva. Hän ajoi suurimman talon pihalle ja juotti hevostaan talon kaivolla, kun talon isäntä, liukaskielinen ukko tuli häntä puhuttelemaan. Ukko oli tavattoman ystävällinen, niin ystävällinen, että se oudoksutti Maunua. Ukko alkoi tiedustella, minne tämä sotilas oli matkalla ja oli valmis tulemaan oppaaksi. Hän toi ladosta heiniä Maunun hevoselle ja sen tehtyään pyysi Maunua käymään tupaan lepuuttamaan jalkojaan. Maunu asteli hitaasti eteenpäin tupaa kohden ja kysäsi katsoessaan yli viljavan, lakean seudun,

jossa kylätiet kulkivat kolmeen suuntaan, mikä niistä vei Närpiöön. Ukko viittasi erästä tietä, ja heti heräsi Maunussa epäily siitä, että se ei ollut se oikea. Tuvassa ei ollut muita kuin kymmenen vuotias poika, jonka ukko sanoi pojanpojaksi. Kalle, se oli pojan nimi, lähestyi heti Maunua ja alkoi kysellä häneltä yhtä ja toista. Ukko sanoi menevänsä hakemaan vieraalleen jotain haukattavaa, ja heti hänen mentyään kysyi Maunu Kallelta:

— Mistä tie menee Närpiöön?

Kalle vei Maunun ikkunan luo ja viittasi aivan toiseen suuntaan kuin ukko oli näyttänyt. Samassa huomasi Maunu ukon kulkevan nopeasti pihan poikki hänen hevostaan kohden ja kumartuvan sen vatsan alle ja puuhailevan jotain satulavyön kanssa. Maunu arvasi heti hänen jotenkin vahingoittaneen sitä, ehkä leikanneen sen poikki, joten satula ei pysyisi hevosen selässä. Maunu ei sanonut mitään, hän käveli vain tuvassa ja katseli ympärilleen. Oven suussa oli hevosen valjaita naulassa riippumassa, hän otti kuten ohimennen sieltä lujan hihnan, ja pisti sen salavihkaa taskuunsa.

Samassa saapui ukko sisään ja toi Maunulle maitoa ja leipää, jotka hän nopeasti oli noutanut toisesta tuvasta.

— Meillä ei ole ketään muita kotona kuin

minä ja Kalle-poika, sanoi hän, siksi täytyy minun palvella vierasta.

— Missä muu väki on? kysyi Maunu.

— Naapuritalossa.

— Siellä on paljon — sanoi Kalle.

Mutta ukko keskeytti heti pojan puheet:

— Ole siinä vaiti, kun aikaihmiset puhuvat.

Maunu söi hyvällä ruokahalulla, mutta koko ajan hän piti ukkoa silmällä. Tämä oli mennyt tuvan nurkkaan ja aikoi ottaa seinältä alas kiväärin. Samassa nousi Maunu ja tuli hänen luokseen, tarttui kivääriin, kuten tarkastaakseen sitä ja huomasi sen heti samallaiseksi, kuin venäläiset käyttivät sodassa. Kiväärin laski hän kädestään penkille, kiitti isäntää ruuasta ja kätellen häntä veti häntä hiljaa ovea kohden. Ukko seurasi aivan ulos asti. Portailla hän pysähtyi ja Maunu riensi pikku Kallen seurassa hevostaan kohden. Hän tarkasti satulaa, sen vyö oli leikattu poikki! Hän vilkaisi tupaan päin, ukko oli kadonnut portailta. Nopeasti otti Maunu hinnan taskustaan ja sitoi sen avulla vyön lujaan kiinni.

— Mitä naapuritalossa on? kysyi hän Kallelta.

— Venäläisiä suuri joukko, vastasi poika.

Maunu hyppäsi satulaan.

— Kalle, tule taakseni satulaan, niin neuvot minulle tietä Närpiöön ja saat ratsastaa vähän matkaa.

Hän nosti pojan satulaan. Samassa kuului

laukaus. Ukko seisoi tuvan ovella ja ampui Maunua kohden. Kuula suhahti ohitse.

Maunu oli pannut Kallen taakseen satulaan ja ajoi nyt täyttää laukkaa eteenpäin.

— Päästä poika pois! kuuli hän ukon huutavan.

— Tule itse ottamaan! huusi Maunu takaisin.

Kuului uusi laukaus, kuula osui maahan lähelle hevosen jalkoja. Maunu huomasi, että ukko koetti ampua hevoseen, hän ei tohtinut ampua Maunua kohden peläten osuvansa pojanpoikaansa, joka istui satulassa Maunun takana.

Kalle neuvoi tietä, ja metsänrajassa Maunu laski hänet satulasta maahan ja kiitti häntä. Ei ollut aikaa puhella, sillä tietä pitkin kiisi jo parvi venäläisiä ratsain.

Maunu kannusti hevostaan, se kiisi eteenpäin hurjaa vauhtia kuin lintu. Döbeln piti aina hyviä hevosia, ja tämä oli hänen nopein juoksijansa, Maunu tiesi sen vuoksi, että venäläiset eivät häntä saavuta.

Eivätkä ne saavuttaneetkaan, kääntyivät varmaankin takaisin huomattessaan takaa-ajon turhaksi.

Maunu saapui Närpiöön ja ojensi Döbelnin kirjeen Gyllenbögelle. Heti sen luettuaan, kutsui kapteeni Gyllenbögel upseerinsa ja jakoi heille määräyksiään. Hän oli suostunut Döbelnin ehdoi-

tukseen ja valmistui pienen joukkonsa kanssa lähtemään Lappväärttiin hyökätäkseen takaapäin venäläisiin.

Käskyt jaettuaan hän kirjoitti vastauksensa Döbelnille ja antoi sen Maunulle. Kirje oli suljettu öljytystä kankaasta tehtyyn koteloon. Paitsi tätä kirjettä ojensi hän toisen samallaiseen koteloon suljetun kirjeen vietäväksi hänen rouvalleen, sillä Kauhajoen kautta oli jonkimmainen mahdollisuus saada se lähetetyksi etelään, Turkuun.

Annettuaan hevosensa levätä valmistautui Maunu paluumatkalle. Muuta tietä ei ollut kuin Teuvan kautta, ja siellä oli joukko venäläisiä. Samaa tietä hän ehkä nytkin voi päästä, ja ehkä hänen onnistuu nytkin livahtaa niiden käsistä.

Oli tullut ilta, valoisa kesäilta, Maunu ajoi täyttä laukkaa Teuvalle päin. Hän ajoi nuo kolme penikulmaa yhteen mittaan, pysähtymättä muuta kuin juottaakseen silloin tällöin hevostaan. Kun hän tuli metsän laitaan, josta keskellä viljelystä näkyi Teuvan pieni kylä, pysäytti hän hevosensa ja tuumiskeli, ajaisiko suoraan kylän halki vai kiertäisikö pitkin metsää aukeaman toiselle puolelle. Hän piti jälkimmäistä tekoa viisaampana, sillä kylässä hän voisi joutua monilukuisen vihollisen käsiin.

Hän ajoi hiljaa metsän halki, monasti hän käveli ja talutti hevostaan. Hän koetti pysytellä metsän piilossa, mutta samalla kuitenkin pitäen

silmällä Teuvan kylää. Maantie, joka Teuvasta johtaa Lappväärttiin oli autio, ei näkynyt liikettä missään.

Jo lähestyi hän tietä ja aikoi mennä sen toiselle puolelle metsään, kun pitkin tietä Lappväärtistä Teuvaa kohden tuli kasakkaparvi. Se näki Maunun! Nyt olivat viisaat neuvot kalliita ja sukkeluus ja nopeus ainoa pelastuksen mahdollisuus. Hän hyppäsi hevosen selkään ja ajoi nopeasti metsään.

Mutta hänen hevosensa oli pitkästä ratsastuksesta uupunut, venäläiset tulivat yhä lähemmäksi. Hän kuuli niiden huudot aivan selkensä takana. Metsässä tuli aukea niitty eteen. Maunu ajoi sen yli, kun samassa lensi hänen takaansa silmuköysi. Silmu osui hänen kaulaansa, vetäytyi samassa kiireälle ja Maunu putosi hevosen selästä. Samassa oli kymmenen kasakkaa hänen ympärillään. Maunu taisteli kuin hullu vastaan, hänellä ei ollut aseita, hän käytti nyrkkiään ja iski oikeaan ja vasempaan. Mutta lopulta joutui hän kiinni, taisteli vielä maassa kuin vimmattu, niin että kun hän vihdoin köytettynä makasi maassa oli hänen pukunsa aivan risainen.

Kasakat olivat sitoneet hänen kätensä ja jalkansa. Eräs oli ottanut hänen hevosensa kiinni, ja nyt heitettiin hän sen selkään ja koko joukko ajoi Teuvaa kohden.

Maunu puri hammasta kiukusta ja häpeästä maatessaan sidottuna oman ratsunsa selässä.

Teuvalla tuli talon isäntä pihamaalle vastaan ja nähdessään Maunun huusi hän ilkeästi:

— Kas, siinähan se Döbelnin kuriiri on. Hyvästipä hoidit asiasi. Nyt sinä et enää lähde tästä talosta.

Maunu irroitettiin hevosen selästä ja makasi nurmella. Ukko kumartui hänen puoleensa ja tutki hänen taskunsa. Pian löysi hän öljykankaan sisään suljetun kirjeen ja riensi sen kanssa tupaan, jonka ovelle ilmestyi venäläinen upseeri.

Muutamit kasakat kantoivat Maunun talliin ja heittivät hänet sinne ja tallin ovi sulkeutui ja Maunu kuuli, miten yksi kasakka jätettiin sen eteen vartijaksi.

Maunu olisi itkenyt, jollei hän olisi ollut niin kiukuissaan. Hänet oli Döbeln valinnut monesta sotilaastaan kuriiriksi, ja näin huonosti hän oli hoitanut asiansa. Hän makasi jalat köytettyinä ja kädet selän taakse sidottuina ja yö kului yhä pitemmälle ja Döbeln odotti häntä Kauhajoelle kello kuudeksi aamulla.

Talli oli pimeä. Katossa oli aukko, jonne johti tikapuut ja josta päästiin tallin parvelle. Kesäyön varhain nouseva aurinko loisti sinne jostain aukosta, koska parvi näytti valoisalta.

Maunu kieritteli itseään lähemmäksi tikapuita ja saapui vihdoin niiden juurelle. Hän katsoi

ylös. Tuolla parvella välkkyi jotain kirkasta. Kattoparruun oli pantu korjuun viikate. Niin, viikate se oli, sen hän näki varmasti. Sillä hän voisi katkoa siteensä, mutta se oli siellä ylhäällä parrun varassa ja hän makasi alhaalla tallissa kädet ja jalat köytettyinä. Hän päätti päästä sinne ylös, hänen täytyi sinne päästä keinolla millä tahansa. Ponnistaen voimiaan hänen onnistui vihdoin päästä seisaalleen ja lopulta aivan tikapuitten varaan. Hän asettui selin niihin, tuki selän taakse sidotuilla käsillä itseään, koukisti polviaan, ja pääsi nousemaan jo yhden pienen. Hän hengähti helpoituksesta. Varovasti, hyvin varovasti, jotta ei tallin oven takana oleva vahti kuulisi, hän sitten ponnistaen käsillä ja jaloillaan nousi pienenalta ylemmäksi. Lopulta oli hän parvella. Viikate oli hänen edessään, mutta millä hän sen saisi alas, kun hän ei voinut nostaa käsiään. Kiukuisena hän tarttui hampaillaan viikatteen terän päähän ja alkoi kiskoa. Se irrottautui yhä enemmän, se tuli parrun päältä yhä pitemmälle. Lopulta se putosi alas.

Se kilahti! Henkeään pidättäen kuulosteli Maunu. Vahti ei varmaankaan ollut kuullut viikatteen putoamista, sillä Maunu kuuli hänen astelevan tallin oven edessä.

Äkkiä heittäytyi Maunu selälleen ja alkoi hängata käsiensä nuoria viikatteen terää vastaan. Hän tunsu vihhlasevan tunteen käsissään ja samassa

jotain lämmintä ja kosteaa. Hän arvasi terällä loukanneen kätensä ja veren valuvan siitä. Mutta siitä hän nyt välitti vähät, köysi oli saatava poikki, se oli pääasia. Hän hankasi ja hankasi ja äkkiä hän tunsu köyden heltiävän. Kädet olivat vapaat! Nopeasti nousi hän istualleen, sieppasi verisin käsin viikatteen ja nopeasti katkoi jalkojensa ympärillä olevan köyden.

Nyt oli hän vapaa!

Mutta tallin parvelta oli päästävä pois. Sen päässä oli aukko, josta valo tuli sisään. Hän hiipi sen luo ja katsoi ulos. Ketään ei näkynyt missään. Nopeasti sitoi hän siteinään olleet köydet yhteen, kiinnitti toisen pään hirteen ja lipui köyttä myöten alas.

Hän seisoi nyt tallin takana tietämättä, minne päin hän suuntaisi kulkunsa. Talli oli nurkittain navetan kanssa ja sen takaa kuului hiipiviä askeleita. Maunu aikoi lähteä juoksemaan, kun navetan nurkan takaa astui esiin pikku Kalle, ja hänet nähdessään alkoi iloiten viittoa. Nopeasti hiipi Maunu hänen luokseen.

— Sinä olet päässyt karkuun! sanoi hiljaa Kalle. Sepä hyvä. Minä aijoin jo kiivetä parven kautta talliin ja katkaista köytesi.

Maunu sulki iloissaan pojan syliinsä.

— Hevosesi on tuolla metsän laidassa. Minä vein sen sinne laitumelta, jossa venäläisten hevo-

set ovat. Se on sidottu puuhun, mutta satulaa sillä ei ole. Sen ottivat venäläiset.

— Mutta miten minä pääsen sinne, ettei kukaan huomaa? kysyi Maunu.

— Ryömi pitkin pellon ojia, minä näytän, miten paraiten pääset ja kuljen ojan viertä rinnallasi. Minua ei kukaan epäile, kun käskivät minun paimentaa hevosia.

Kallen opastamana ryömi nyt Maunu pellon ojia pitkin. Kesti kauvan ennenkuin hän pääsi metsän reunaan, mutta lopulta kuitenkin hän tuli sinne aivan likaisena mullasta ja kätensä verisinä ja mustina.

Siellä oli hänen oma hevosensa. Hän hyppäsi sen selkään, taputti pikku Kallea päähän ja alkoi ajaa Keturia kohden metsän halki. Hän joudutti ratsua ja saapui vihdoin Keturiin. Siellä juotti hän hetkisen hevostaan ja kysyi paljoko kello oli. Se oli viisi! Hänellä oli siis tunti aikaa.

Vielä tunti aikaa ja vain penikulma ratsastettavana! Hän tiesi saapuvansa ennen määrä-aikaa perille Kauhajoelle.

Hän ajoi täyttä laukkaa maantietä myöten. Jota lähemmäksi Kauhajokea hän tuli sitä vaikeampi hänen oli olla. Hän oli määräjän sisällä käynyt Närpiössä, mutta miten hän oli hoitanut asiansa? Jättänyt tärkeät kirjeet vihollisen käsiin! Ja äkkiä selvisi hänelle, mitä se merkitsi. Hän ei ollut ainoastaan hoitanut huonosti päällik-

könsä asiaa, mutta koko maan asiaa. Venäläiset saavat tiedon sotasuunnitelmasta, ja sen sijaan että suomalaiset saisivat voiton, he ehkä joutuvatkin tappiolle. Ja kaikki se oli hänen syynsä. Hän tunsu itsensä niin kelvottomaksi raukaksi. Mutta käyköön kuinka tahansa, hänen täytyy mennä Döbelnin eteen, sillä hän oli luvannut tulla. Rangaiskoon päällikkö häntä, hän sen ansaitsi, kunhan ei vain ajaisi häntä kokonaan armeijasta pois.

Döbeln oli kiivas, hän suuttuu varmasti silmitömästi. Maunu toivoi, että Döbeln sen verran hillitsisi itseään, että hän saisi selittää ja sanoa, että hän oli koettanut parastaan, vaikka ei ollut onnistunut. Hän ei ollut tahtonut pilata sotasuunnitelmaa ja saattaa omaa kenraaliaan ja tovereitaan vaaraan.

Maunu heitti ohjokset pois, hyppäsi alas hevoson selästä, ja antoi lähimpänä olevan sotilaan viedä sen talliin. Itse riensi hän pappilaan, avasi oven ja pysähtyi oven suuhun. Döbeln istui pöydän ääressä kirjoittamassa. Hän nousi äkkiä nähdessään Maunun ja astui häntä kohden.

— Asia? kysyi hän.

— Minä vein kirjeen perille, sanoi Maunu.

— Ja vastaus?

— Sen varastivat minulta venäläiset.

Hän tiesi Döbelnin tavattoman tuliseksi miehiksi ja odotti myrskyä. Döbeln ei sanonut mitään. Hän seisoi paikallaan luoden terävän kat-

seen Maunuun, joka oli pakoitettu luomaan silmänsä maahan. Sitten läksi Döbeln liikkeelle, käveli kiihkeästi tuvassa edes ja takaisin. Maunu ei uskaltanut katsahtaakaan häneen, seiso i vain kalpeana paikallaan.

—Miksei hän soimaa tapansa mukaan, ajatteli Maunu, se olisi paljoa helpompaa kuin tämä vai tiolo. Jos hän edes riehuisi, löisi häntä, ajaisi hänet ulos, häpäisisi häntä koko miehistön edessä. Se olisi helpompaa kuin seisoa siinä oven suussa ja kuulla hänen kiihkeään astuvan. Ja Maunu käsitti, mitä tiesi tuon kirjeen joutuminen venäläisten käsiin. Siinähan Gyllenbögel ilmoitti hyökkäävänsä venäläisiin takaapäin. Nyt ne tiesivät aikeen ja voivat olla varuillaan ja tuhota Närpiön pienen sotajoukon. Ja tämä kaikki oli tapahtunut hänen kauttansa, juuri hän oli ollut tuo kelvoton kuriiri! Hänen olisi pitänyt kuolla ennen kuin antoi kirjeen ottaa. Ja joskin kenraali antaisi tämän kaiken anteeksi, niin eihän hän enää koskaan saisi olla hänen kuriirinaan, ei Döbeln koskaan enää katsoisi ystävällisesti häneen, kääntyisi ehkä pois päin kun hänet näkisi, ei koskaan nyökkäisi hänelle. Toverit unohtaisivat ehkä tämän onnistumattoman retken, kun hän selittäisi kaiken, mutta ei Döbeln. Hänen asioillaan täytyi joko onnistua tai kaatua.

Samassa puhkesi myrsky. Döbeln oli kävellyt

yhä kiivaammin, koettanut hillitä itseään, mutta lopulta puhkesi suuttumus esiin:

— Tolvana! Koira! Sellainenko sinä olet! Jokainen venäläinen akkakin voi voittaa sinut. Mikä mies sinä olet, joka et yksinäsi vastusta vaikka kymmentä? Tiedätkö sinä, mitä sinä tämän kautta olet pannut vaaraan? Tiedätkö? Suuren yrityksen, joka olisi varmasti onnistunut, ellet sinä olisi raukkamaisena antanut käsistäsi Gyllenbögelin kirjettä.

Ja hän jatkoi suuttumuksen purkausta. Vuoroin hän käveli, vuoroin seiso i Maunun edessä, joka ei uskaltanut katsoakaan ylös. Ja kiukkuisina sinko ilivat sanat. Hän löi nyrkkinsä pöytään ja Maunu toivoi hänen lyövän häntä korville, sillä sen hän oli ansainnut.

Hetkeksi taukosi puhetulva. Döbeln käveli taas pitkin huonetta silloin tällöin lausuen jonkun kiivaan sanan. Jälleen seisahtui hän Maunun eteen.

— Missä sinulla oli tuo kirje? kysyi hän.

— Täällä povitaskussa, vastasi Maunu. Se oli vahavaatteeseen ommeltu kuten sek in —

— Kuten mikä?

— Se kirje, jonka Gyllenbögel antoi minulle toimitettavaksi tätä tietä hänen rouvalleen.

— Ja senkin kirjeen ottivat venäläiset?

— He tyhjensivät taskuni ja ottivat pois kaikki, mitä siellä oli. Se oli tässä taskussa, sanoi

Maunu ja pisti kätensä sinne. Käsi ei löytänyt-kään taskun pohjaa, se meni syvemmälle, ja hänen sormensa tunsivat jotain kovaa takin päällisen ja vuoren välissä. Maunu repäisi sotilastakkinsa auki, kiskaisi vuoren irti ja permannolle putosi öljyvaatteeseen suljettu kirje.

Maunu kumartui ottamaan sen ylös. Hän kat-
sahti siihen ja kiljahti. Sehän oli kapteenin kirje
Döbelnille. Venäläiset olivatkin saaneet hänen
rouvansa kirjeen käsiinsä!

— Sehän on, sopersi hän, se on — hyvä Ju-
mala — se on se kirje — se oikea — kapteenin
kirje — se on tässä — venäläiset saivatkin vää-
rän — se oikea — se on —

Döbeln sieppasi kirjeen, repäisi kankaan rikki,
otti kirjeen ja luki sen. Hänen kasvonsa kir-
kastuivat, hän hengähti syvään ja huudahti:

— Hyvä!

Maunu aivan vapisi. Kirje oli siis sittenkin
pelastunut, hän ei siis ollutkaan saattanut sota-
väkeä vaaraan. Itse hän oli kyllä huonosti hoi-
tanut tehtävänsä, mutta sattuman kautta oli asia
onnistunut. Ja vaikka kenraali nyt ajaisi hänet
pois, niin samapa se, kun Döbeln vain oli onnis-
tuva aikeissaan taistelun suhteen.

Döbeln käveli jälleen tuvassa, käveli ja vihel-
teli hiljaa, pysähtyi sitten Maunun eteen ja sanoi:

— Kerro koko matkasi!

Maunu ei uskaltanut katsoa ylös, niin häntä

vielä hävetti. Hän alkoi kertoa, kertoi kaiken mitä oli tapahtunut alusta siihen asti, kun hän oli saapunut jälleen Döbelnin luo. Hän lopetti kertomuksensa sanoen:

— Ja tässä minä olen!

Silloin hän uskalsi katsoa kenraaliin.

Döbeln hymyili, hän hymyili! Nyökkäsi hiljaa päätänsä ja hänen tummat silmänsä kiiluivat niin veitikkamaisesti. Hän oli taas tuo hyvä, tuo iloinen kenraali. Ja Döbeln tarttui Maunun rintaan takin nappiin, nykäisi siitä ja sanoi:

— Tyhmeliini!

Maunu aivan värisi, hän katsoi vain Döbelniin, koetti sanoa jotain, mutta ei saanut sanaakaan suustaan. Kaikki oli anteeksi annettu, hän tiesi sen nyt, ja hän olisi tahtonut kiittää siitä ja sanoa, että hän on valmis menemään vaikka tulleen. Mutta eihän hän osannut puhua.

— Saat mennä! sanoi Döbeln.

Maunu kääntyi mennäkseen, kun Döbeln huusi:

— Seis! Kuule, takkisi on aivan rikki. Uusia sotilastakkeja tuskin kohta saamme. Ja ehjästi täytyy sinun olla puettu. Tottahan toki, sellaisen pojan. Tuolla oven pielessä on vanha takkini. Olethan samaa kokoa kuin minä. Samaa kokoa — ja — no, samaa sorttiakin. Revi sentään kenraalinmerkit siitä pois.

Maunu sieppasi takin naulasta ikäänkuin peläten jonkun riistävän häneltä sellaisen aarteen.

— Käske adjutanttini tänne. Michille saat sanoa, että taistelu alkaa, me olemme valmiita.

Maunu syöksyi ulos. Talon kuistilla seisoivat adjutantit, ne lähetti hän kenraalin luo, itse syöksyi hän pihalle huutaen:

— Me olemme valmiita. Taistelu alkaa kohta.

Hän aivan hyppi ilosta. Hänen intonsa sytytti muutkin tuleen ja kartanossa syntyi iloinen hälinä.

Kun kenraali ilmestyi portaille, oli väki valmiina taisteluun.

Döbeln kulki ohitse rintaman.

— Missä on minun kuriirini? kysyi hän.

Maunu astui esiin. Auringon kirkaassa valossa, uudessa takissaan, ruskettuneena ja säteilevänä näytti hän tavattoman kauniilta.

Döbeln puhui heleällä, soinnukkaalla äänellään:

— Pojat! Vihollinen tulee Lappväärtistä päin meitä kohden. Varustukset ovat valmiita. Voitto on varma, sillä Gyllenbögel hyökkää häneen takaapäin. Me voimme antaa venäläisille kelpo löylytyksen. Mutta ennen kaikkea, ei uhkamielisyyttä; tyyneyttä, se vie varmasti voittoon. Minä sain tiedon Gyllenbögelin lähdöstä liikkeelle, sen toi tämä sotilas. Hän on matkansa tehnyt hyvin ja minä tahdon sen sanoa kaikkein kuullen. Hän on taistellut matkallaan kuin paholainen — no,

sen näköinenkin hän on, tumma ja kiilivasilmäinen.

Kenraalin puhe loppui nauruun. Tummana ja ruskettuneena näytti Maunu todellakin joltain kauniilta pimeyden enkeliltä. Hän erosi aivan täydellisesti kaikista muista suomalaisista. Sotilaat nauroivat täyttä kurkkua. Kenraalin lause oli hetkiseksi rikkonut sotilasjärjestyksen. Döbelnin suupielissäkin näkyi naurun väre ja silmät loistivat.

Pian palasi vakavuus hänen kasvoilleen, käsi viittasi ja nauru taukosi. Döbeln sanoi:

— Vararatsuni hänelle. Hän on tänään minun kuriirini. Hän saa ajaa heti jälstäni. Minä tarvitsen varman miehen sinne, missä vaara on suurin ja vaikein tehtävä.

Maunun sydän löi niin että rinta tuntui ahtaalta. Hänen olisi tehnyt mieli itkeä ilosta. Hän nielaisi kuten vaikean palan alas kurkustaan. Kenraalin varahevonen tuotiin hänelle, hän hyppäsi sen selkään. Ja silloin hän sai puhelahjansa, hän huusi niin että kajahti:

— Eläköön kenraali!

Pohjalaiset yhtyivät riemulla huutoon, se nousi, se laski, se nousi jälleen, kaikui lähimetsästä. Döbeln istui ratsunsa selässä, suorana, kauniina, hän nosti hattuaan sotilailleen, noille sankareille, jotka jumaloivat häntä, hän tiesi sen, jotka olivat valmiit seuraamaan häntä sokeasti

taisteluun isänmaan puolesta. Ja hänen rintansa nousi hänen syvään hengittäessään.

Käsi viittasi, torvet soivat ja joukko lähti taisteluun varmana voitostaan.

Sandelsin hattu.

Eversti Sandels oli joukkoineen Toivalan talossa. Oli syyskuun iltapäivä. Taistelu oli tauonnut, venäläiset olivat peräytyneet. Joka päivä oli ollut pieniä kahakoita, ja miehet eivät viikkokausiin olleet nukkuneet muuta kuin täysissä puki-
missa.

Ikkunasta näkyi, miten Sandels istui mietteissään tuvan pöydän ääressä. Lämpöisessä tuvassa oli hän avannut sotilastakkinsa, everstinhattunsa hän oli laskenut syrjään ja piti päässään vanhaa kulunutta sotilashattua. Hän piirsi edessään olevalle paperille hanhensulalla jotain kartan tapaista. Sotilaat, jotka pihamaalla puhdistivat aseitaan, näkivät sen ja tiesivät päällikkönsä laskevan suunnitelmia uusiin hyökkäyksiin, sillä hänen oli varjeltava Toivalan salmea ja estettävä venäläisiä pääsemästä pohjoiseen päin.

Sotamiesten joukossa oli pieni rumpalipoika Eero, 12-vuotias pojanvekara, joka vasta lyhyen aikaa oli ollut rumpalina, mutta suuren iloisuuu-

tensa ja sukkelan kielensä tähden jo tullut kaikkien sotilasten lemmikiksi.

Jalassaan oli hänellä lapikkaat, harmaat risaiset sarkahousut, ainoa sotilaallinen vaatekappaleensa oli takki. Se oli alkujaan ollut täysikasvuisen miehen, nyt lekotti se hänen hennon varatalonsa ympärillä muodostaen suuria laskoksia vyötäisillä, missä vyö kiinnitti sen piukemmalle. Päässä ei ollut lakkia, vaan sen sijaan hän oli kietonut jonkun vanhan rääsyn päänsä ympärille, ja tuon hullunkurisen päähineen alta näkyivät hänen kalpeat kasvonsa ja pienet vilkkaat silmänsä.

Rumpunsa hän oli heittänyt syrjään ja seisoi nyt tuvan portailla matkien Sandelsia, hänen komennustapaansa ja jyrisevää, töykeää ääntään.

Tavan takaa sotilaat remahtivat nauruun. Päivän kiihkeä taistelu oli unohtunut.

Äkkiä nauru taukosi.

Eero kääntyi katsomaan ja vetäytyi säikähtyneenä syrjään — Sandels seisoi hymyillen hänen takanansa.

Hän kääntyi Eeron puoleen, joka samassa teki kunniaa ja kysyi häneltä:

— Mikä sinä, naskali, olet?

— Minä olen rumpali, vastasi Eero heleällä pojanäänellä, katsoen Sandelsia suoraan silmiin, ja suupielissä leikki hymy, sillä hän näki Sandelsin silmien nauravan ja tiesi, että matkimisesta ei seuraisikaan mitään töruja.

— Vai rumpali, sanoi Sandels. Kovinpa olet vähäpätöinen.

— Ei ole jaksettu kasvaa, tokaisi Eero. — Mutta sama kai se on, kun vaan jaksaa rumpua lyödä.

— Vai niin, hymähti Sandels. Jaksatkohan sinä?

— Ettekö kuullut tänään? vastasi Eero, ja hänen sisuaan hiukan kaiveli, sillä hän tiesi rummuttaneensa oikein vimmatusti, olivathan kädetkin niin jääneet kiinni rumpukapuloihin, että kun hän tuli torpalle, niin tuskin sai niitä auki, ja piti hie-roa niitä yhteen, ennenkuin sormet liikkuvat.

— Kyllä minä kuulin, kyllä minä kuulin, melkein liiankin hyvin, sillä eihän sen yli tahtonut enää minun ääneni kuuluakaan.

Eero punastui ylpeydestä. Sotilaat nauroivat Sandelsin lauseelle, ja Eero vilkaisi kiukkuisesti heihin.

— Mutta, jatkoi Sandels, sinä olet melkein liian nuori rämpimään metsiä kylmässä ilmassa meidän kanssamme. Ei sitä lapsi kestä. Vanhako sinä olet?

— Kaksitoista vuotta.

— Parasta olisi sinun palata kotiasi.

Eeroa aivan pelästytti ajatus, että hän ei saikaan seurata sotaväkeä. Äkkiä hän muisti erään seikan.

— Niin, mutta, olittehan tekin jo kolmentoista-vuotiaana luutnantti.

— Kuka sen on kertonut, kysyi Sandels.

— Miehet. Onko se totta?

— On kyllä.

— Enkö minä silloin —?

Sandels hymähti.

— Katsotaan, katsotaan, sanoi hän. Mutta et sinä juuri sotilaan näköinen ole. Takki sinulla on, mutta tuo lakkisi on vähän harakanpesän näköinen.

— Niinkö tämä? sanoi Eero tarttuen päässään olevaan riepuun. Ne viholliset ampuivat hattuni pois päästäni, enkä minä silloin joutanut sitä hakemaan. Ja sitten jälestäpäin en enää löytänyt koko kapinetta. Risainen se jo olikin, eikä juuri tätä parempi.

— No, kenen akan hameesta sinä tuon sitten sieppasit? kysyi Sandels nauraen.

— Ei se ole akkaväen riepuja, sanoi Eero suuttuneella äänellä, miehen housunkappale se on. Se on ollut minulla täällä povella takin täyteenä, kun se on liian avara.

— Hyvä on, hyvä on, sanoi Sandels, mutta otahan se nyt pois, ei se sovi Sandelsin rumpalille.

Eero viskasi heti rääsyt syrjään, ja Sandels hymähti nähdessään hänen pienen päänsä paljaana,

sillä siitä oli tukka leikattu melkein päänahkaa myöten.

— Kylläpä sinulla on pulipää, nauroi hän.

— Niin onkin, sanoi Eero nauraen helakasti. Minä olin täällä salmen toisella puolella renkipoihana, ja kun isännällä oli paha tapa pöllyttää tukasta, niin leikkasin sen aivan lyhyeksi. Ja kyläpä silloin isännän käsi lipesi.

Sandels nauroi, taputti häntä olalle ja aikoi mennä. Hän oli jo astunut askeleen, kun hän käätyi jälleen Eeroon päin ja sanoi:

— Koska sinä olet Sandelsin rumpali ja koska osaat matkia Sandelsia, niin pitää sinulla olla Sandelsin hattukin.

Hän otti päästään sotilashatun, laski sen Eeron päähän ja hattu vajosi korviin asti.

Eero oli aivan tulipunainen, hymy oli kadonnut hänen kasvoiltaan, mutta silmät katsoivat kirkkaalla ilmeellä Sandelsiin. Hän aikoi sanoa jotain, mutta ei saanut sanaakaan suustaan, ja hän nielasi sanansa alas. Sydän sykki aivan kurkkuun asti.

Sandels nyökkäsi hänelle ja palasi tupaan.

Eero seiso i aivan liikkumattomana paikallaan, hänen silmänsä olivat vaan kääntyneet oveen, josta Sandels oli mennyt. Sitten hän äkkiä kiljahti ilosta ja hyppäsi korkealle ilmaan.

Sotilaat nauroivat.

Vanha korprali Flink sanoi:

— Nyt kun sinulla on Sandelsin hattu, täytyy sinulla olla Sandelsin rohkeuskin, jottet hattua häpäise.

Eero katsoi pitkään, hyvin vakavasti nauraviin sotilaihin. Hän oli hetken vaiti, mutta silmissä oli kummallinen tuli ja huulet pusertuivat yhteen. Hän heitti pienen päänsä hiukan taapäin, ojensi lyhyen lapsenvartalonsa suoraksi ja sanoi lyhyesti ja varmasti:

— Kyllä minä sen itsekin tiedän! ja marssi tanakkana pihamaalta pois.

—Hm! siinä on poikaa! sanoi vanha Flink hänen mentyään. Ja sotilaat alkoivat jälleen puhdistaa kiväärejään.

Aitan takana otti Eero hatun päästään, hän silitteli sitä, hyväili sitä, painoi rintaansa vasten, pani sen uudelleen päähänsä, otti taas pois, hän ei tietänyt miten olisi sitä pidellyt, ja koko ajan hän melkein puoli kovaa, ilosta väräjäväällä äänellä sanoi: Sandelsin hattu! Sandelsin hattu! Hän pyöri ympäri, hyppeli ilmaan ja sitten istui alas kivelle ja piti hattua sylissään hiljaa hyväillen sitä.

Äkkiä taukosi hän hyväilemästä tuli hyvin vakavaksi, ja samassa juosta livisti hattu kourassa saunan luona olevalle kaivolle. Kiireesti hän nosti vettä kaivosta, laskettuaan ensin hatun varovaisesti kaivon kannelle. Ja sitten hän pesi naamansa, hankasi varsinkin päälakeaan ja sanoi itseksensä:

— Onhan se Sandelsin hattu!

Sitten kun hän oli kuivannut naamansa takin hihaan, pani hän hatun jälleen päähän ja astui ylpeänä, nenä pystyssä pihamaalle, sieppasi rumpunsa ja päästi oikean juhlarummutuksen.

Tuli ilta.

Väsyneet sotamiehet olivat menneet levolle aittaan, saunaan ja navetan ylisille. Vanha korp-raali Flink oli jäänyt vartiaksi pihamaalle.

Mutta Eero ei voinut nukkua. Hän liikkui pimeässä pihamaalla Sandelsin hattu päässä ja hänen oli niin lämmin, niin hyvä olla, vaikka yö olikin kylmä.

Hän hiipi tuvan ikkunan alle ja katseli, miten Sandels yhä istui pöydän ääressä laskelmiaan tehden. Toisinaan hän katsoi ylös, niisti talikynttilää, joka oli alkanut läpättää ja jatkoi taas työtään. Kynttilä valaisi hänen hieman kaljua päätänsä.

— Niin, ajatteli Eero, hänen hattunsa on nyt minulla, kun ei vaan hänen päätään paleltaisi.

Ja hän katsoi kauan, hyvin kauan Sandelsiin, kunnes vanha Flink ajoi hänet pois.

Eero lähti liikkeelle ja kierteli pihamaata.

Hänen päässään pyöri monia ajatuksia, muistoja menneestä ilottomasta elämästään ja sitten taas ne palasivat Sandelsiin.

Hän oli orpo. Hänen isänsä ja äitinsä olivat jo aikoja sitten kuolleet, Eero tuskin muistikaan

heitä, niin kauan siitä oli. Hän oli kulkenut ta-
lostasta toiseen, ensin kerjuulla ja sitten ansaiten
ruokansa sillä työllä, minkä hän jaksoi tehdä. Sit-
ten hän joutui renkipojaksi, mutta kun hänen isän-
tänsä oli raaka ja kovakätinen, niin hän karkasi
eräänä päivänä, tuli sotilaiden luo, ja kun rum-
palipoika niiltä oli kaatunut, pyrki hän sen sijaan.
Korpraali Flink antoi hänen pärryttää rumpua
kokeeksi, ja kun se onnistui kohtalaisen hyvin,
pääsi hän uuteen virkaansa.

Korpraali oli ensimmäinen ihminen, joka
Eerolle oli ollut hyvä. Flink oli vanha mies jo,
ja osotti hyvyttään omalla karulla tavallaan.
Sandelsia oli Eero ihailut. Hän vasta oli urhool-
linen ja komea. Kun hän istui ratsun selässä ja
komensi, niin oli hän niin juhlallinen, niin suuri,
ja hän sai kaikki sellaiseen intoon, että Eerokin
oli päivällä rummuttanut kuin hullu, huutanut hur-
raata ja taas rummuttanut.

Ja nyt tuo mies, jota Eero vaan etäältä oli
katsellut, oli puhutellut häntä, oli taputtanut häntä
olalle ja oli antanut hänelle aivan oman hattunsa.
Hänelle, Eerolle! Hän olisi tahtonut mennä hän-
nen luokseen ja sanoa hänelle, kuinka paljon hän
rakasti tuota harvapuheista miestä.

Hän hiipi jälleen lähemmäksi ikkunaa, vil-
kaisi Flink-vanhukseen päin, tämä ei liikahtanut-
kaan, istui vain portailla kivääri vieressään seinää
vasten nojaten.

Eero hiipi lähemmäksi vanhusta. Flink nukkuu.

Eero oli aivan vimmastua. Nukkuu, kun saa olla Sandelsin vahtina! Nukkuu, kun pitäisi var-tioida.

Eero aikoi herättää hänet ja antaa hänen kuulla kunniansa.

Samassa hän muisti, että ukko oli vanha, ja taistelu oli ollut kuuma ja ukko oli urhoollisesti ampunut ja tehnyt todellisia urotöitä.

Nyt hän oli väsynyt. Miksei hän saisi levätä, kun kerran uupui. Eero arveli mennä hakemaan jonkun toisen hänen tilalleen, kun äkkiä ajatus heräsi hänessä. Miksi ei hän voisi seisoa vah-tina? Toisia sotilaita väsytti ehkä myöskin. Häntä ei ainakaan väsyttänyt. Ja jos jotakin tapahtuisi, niin voisihan hän herättää ukon.

Hän hymyili omalle tuumalleen, otti kiväärin seinän luota ja istahti tuvan portaalle nukkuvan ukon viereen. Sotilaat olivat opettaneet häntä ampumaan, hän tiesi miten kivääri ladataan, miten se laukaistaan, hän oli jo monasti ampunut maa-liin ja aina osunut hyvin, vaikka kivääri olikin ollut kovin raskas. Hän oli kerran ampunut hau-kankin lennosta ja silloin oli Flink kertonut siitä kaikille ja sotilaat olivat kehuneet häntä. Hän tutki kivääriä, se oli ladattu, jos jotain sattuisi, niin kyllä hän osaa ampua. Ja sen hän tekee, jos vaan joku tulisi ahdistamaan Sandelsia. Hä-

nen Sandelsiaan! Tulisivatpahan vaan, niin näkisivät miten hän ottaisi vastaan!

Hän oli niin sanomattoman iloinen. Hän sai varjella ihailemaansa miestä tuolla sisällä.

— Mitähän hän sanoisi, jos tietäisi minun olevan vahtina, ajatteli hän hymyillen, nauraisi kai taas ja taputtaisi olalle.

Hän hiveli hiljaa kädellään sitä kohtaa, johon Sandelsin käsi oli osunut taputtaessaan häntä olalle.

Hän katseli ylös taivaalle, jossa näkyi tähtiä, ja laski kätensä ristiin pitäen kivääriä sylissänsä. Ja hän rukoili Jumalaa suojelemaan kenraalia. Hänhän taisteli Suomen vapauden puolesta, taisteli oman henkensä uhalla, Jumalan täytyy auttaa sellaista miestä!

Äkkiä hän tarttui kivääriinsä ja tuijotti pimeään. Hän kuuli aitan takaa askeleita. Kuka se oli? Kaikkihan nukkuivat. Nyt se tuli lähemmäksi. Astui pihamaan yli. Nyt se läheni ikkunaan. Aitan takaa lähestyi useampia. Keitä ne olivat?

Hänessä heräsi kamala ajatus. Venäläisiä! Ne olivat venäläisiä!

Valo ikkunasta osui ensimmäiseen mieheen. Nyt Eero näki hänet selvästi. Hän oli venäläinen sotamies. Ja nyt hän nostaa kivääriään, tähtää tupaan päin —

Eero aivan kauhistui. Ei, ei, se ei saa tapah-
tua, ajatteli hän.

Silmänräpäyksessä nosti hän raskaan kiväärin.

Kuului laukaus. Venäläinen kiljasi ja kaatui.

Samassa syntyi eloa. Flink hyppäsi pystyyn.

Aitasta, saunasta, navetan ylisiltä juoksi sotilaita.
Sandels ilmestyi tuvan ovelle.

— Venäläisiä! Venäläisiä! huusi Eero.

Aitan takaa tulleet venäläiset pakenivat, suo-
malaiset ajoivat takaa. Laukauksia kuului.

Sitten kaikki jälleen hiljeni.

Sotilaat palasivat pihamaalle.

Sandels seiso tuvan ovella, ja tuvasta tuleva
valo osui häneen.

— Kuka hälytti sotilaat, kysyi hän.

— Minä, vastasi reippaasti Eero, joka seiso
hänen vieressään.

— Sinäkö? sanoi Sandels. Ja kuka ampui
tuon ikkunan alla olevan miehen?

— Minä, huusi Eero sellaisella ylpeydellä, että
Sandels hymähti. — Hän tähtäsi teihin ikkunan
läpi, jatkoi Eero, ja sitä hän ei saanut tehdä. Hän
ei saanut ampua teitä. Ei, ei.

Hän vaikenä, sillä hän tunsu miten kaikki sei-
soivat aivan hiljaa. Sandels seiso kauan paikal-
laan katsoen ylös tähtiin. Sitten astui hän hiljaa
Eeron luo, laski molemmat kätensä hänen olalleen
ja sanoi hiljaa, mutta niin, että kaikki sen kuu-
livat:

— Jumala siunatkoon sinua, lapsi, sinä olet tänä yönä pelastanut henkeni!

Kuinka suloiselta tuntui Eerosta! Hän katsoi ylös Sandelsiin ja suuret ilon kyyneleet valuiivat hänen poskilleen.

— Nythän hänen täytyy nähdä, kuinka paljon minä hänestä pidän, ajatteli hän.

Äkkiä sanoi Sandels tavallisella äänellään, mutta kaikki jyrkkyys oli siitä kadonnut:

— Sinunhan tulee täällä ulkona vilu. Aivanhan sinä väriset.

Ja samassa hän nosti Eeron syliinsä, kepeästi kuin höyhenen. Eeron hattu oli pudota alas.

— Hattuni! huudahti hän.

Sandels ennätti tarttua siihen sillä kädellään, joka oli Eeron hartiaain alla, ennenkuin se putosi, ja taivuttaen päätään, pani hän hatun omaan päähänsä.

Eero katsoi sitä pahoilla mielin.

— Saanhan minä hatun takaisin? kysäisi hän arasti.

— Saat, saat, sanoi Sandels hymyillen.

Sitten astui Sandels Eero sylissään tupaan, laski hänet omaan vuoteesensa, veti ryijyn hänen peitokseen ja sanoi:

— Nuku nyt!

Sandels istahti jälleen pöydän ääreen, niisti kynttilän, ja ryhtyi työhön.

Eero katsoi vuoteesta Sandelsiin ja hänen oli niin hyvä, niin lämmin olla.

— Saanhan minä aina jäädä teidän luokseenne, sanoi hän hiljaa.

— Saat, vastasi Sandels kääntyen vuoteesen päin.

— Saanko silloinkin, kun menette oikein vaaralliselle retkelle?

— Saat, saat! Nuku nyt vaan!

— Lupaatteko sen varmaan?

— Lupaan, lepää nyt jo!

— Lupaatteko oikein pitäen puusta kiinni —

— Puustako kiinni?

— Niin, vaikka pöydän reunasta. Lupaatteko siten?

— No, lupaan, sanoi Sandels naurahtaen. Mutta elä nyt enää lörpöttele, vaan nuku!

— Luvatkaa se ensin, sanoi Eero hiljaa, mutta varmasti.

— No, minä lupaan, sanoi Sandels tarttuen käsillään pöydän reunaan, että sinä saat seurata minua, minne vaan tahdot. No, joko nyt olet tyytyväinen?

— Jo!

— Joko nyt aiot nukkua?

— Jo!

— Hyvä on! ja Sandels kumartui jälleen työnsä ääreen.

— Hyvää yötä, sanoi Eero, mutta niin hiljaa, että Sandels ei enää sitä kuullut.

Eero olisi tahtonut saada hatun vuoteesen, mutta Sandels oli unohtanut sen päähänsä.

— Saanhan minä sen aamulla. Lupasihan hän antaa sen takaisin, ajatteli Eero.

Ja sitten hän makasi aivan hiljaa ja katseli ja katseli Sandelsia — kunnes silmät painuivat umpeen ja hän nukkui.

Eero heräsi aamulla puheesen.

Vanha korpraali Flink seiso i tuvassa, ja Sandels keskusteli hänen kanssaan.

— Retki on vaarallinen, sanoi Sandels, mutta välttämätön. Suuri joukko herättäisi vain venäläisten huomiota. Valitkaa sen vuoksi paraimmat ja luotettavimmat miehet noin kymmenen miestä kaikkiaan.

— Ja milloin lähdetään, kysyi Flink.

— Puolen tunnin päästä, vastasi Sandels. Kuten jo sanoin, aion hyökätä takaapäin venäläisten kimppuun. Kun he pakenevat, joka on luultavaa, tulevat he tännepäin ja silloin täällä olevat miehet ottavat heidät lämpimästi vastaan —

Enempää ei Eero kuullut. Hän oli noussut vuoteesta ja toisten huomaamatta pujahtanut pihamaalle.

Sandels lähtee retkelle ja sinne hänkin pääsee. Onhan hän sen luvannut. Mutta kun hän saa

Sandelsin hatun päähänsä, niin täytyy hänen siivota pukuaankin.

Saappaat hankasi hän heinillä loasta puhtaiksi. Housut riippuivat hiukan rempallaan, mutta kun oikein nosti ne ylös ja kiristi nahkahihnalla, niin pysyivät ne ylempänä. Takissa oli tahroja. Vedellä ja hihallaan hankaamalla sai hän pahimmat lähtemään. Mutta reikiä oli myöskin. Niitä ei mitenkään ennättänyt korjata. Ehkä Sandels ei sitä niin huomaakaan, kun vaan rumpu on kunnossa. Eero puhdisti sitä, hankasi ja kiillotti, kiillotti ja hankasi, kunnes se oli melkein uuden näköinen.

Ja kun puolen tunnin päästä Flinkin valitsevat miehet seisoivat pihamaalla rivissä, kiväärit olalla, odottaen Sandelsia, niin asettui Eero avopäin rivin päähän. Sotilaat hymähtivät nähdesseen hänet, luullen hänen aikovan antaa heille lähtiessään kunniarummutuksen.

Sandels tuli tuvasta ulos.

Hän tarkasti riviä.

— Hyvä on! sanoi hän nähdessään paraitten sotilasten seisovan valmiina. Sitten osuivat hänen silmänsä Eeroon.

— No, minnekäs sinä? kysyi hän.

— Yhteen matkaan, sanoi Eero reippaasti.

— Sinä saat jäädä tänne! sanoi Sandels lyhyesti ja aikoi lähteä.

Eeron sydäntä oikein kouristi se ajatus, ettei

hän pääsisikään retkelle. Hän astui askeleen eteenpäin Sandelsia kohden ja hänen lapsekas äänensä vapisi hieman :

— Te olette sen luvannut!

— Minkä?

— Sen, että minä saan aina seurata teitä.

— Niin lupasin. Mutta minä en tätä tarkoittanut.

— Minä tarkoitin, että aina, minne vaan, sanoi Eero varmasti.

— Kuulehan nyt poika, sanoi Sandels. Retki on hyvin vaarallinen.

— Te lupasitte!

— Siinä on henki kysymyksessä.

— Te lupasitte!

— Jos sinä kaatuisit —

— Te lupasitte! sanoi Eero yhä kiihkeämmin.

— Jos sinä kaadut, niin voivat vanhempasi syyttää minua.

— Minulla ei ole ketään muuta kuin te, sanoi Eero hiljaa. Ja jatkoi sitten itkusta melkein vapisevalla äänellä: Te lupasitte!

— No niin, Jumalan nimeen sitten! sanoi Sandels vakavasti. Jumala on sinulle antanut sankarin sydämen, hän sinua myöskin varjelloon.

Eero tuli ilosta aivan tulipunaiseksi.

— No soita sitten lähtörummutus, sanoi Sandels hymähtäen.

Eero ei liikahtanutkaan.

— No, mitä sinä vielä tahdot, kysäsi Sandels.

— Hattuni! huusi Eero poikaäänellään ja osoitti rumpukapulalla Sandelsin päässä olevaa sotilashattua.

— Vai niin, sanoi Sandels, otti hatun ja pani sen Eeron päähän ja painoi sen, kuten kiusalla, niin alas, että silmät tuskin näkyivät reunan alta. Flink juoksi tupaan hakemaan Sandelsin everstihattua.

— Kuulehan, naskali, sanoi Sandels — sinä komentelet melkein minua —

Enempää ei kuulunut, sillä Eero, koko naama naurussa, vilkaisi sivultapäin häneen, ja pärjyytti rumpuaan sellaisella vimmallalla, että varikset aitan katolta lensivät rääkyen pakoon.

Samassa toi Flink Sandelsin hatun ja he lähtivät matkaan.

He kulkivat metsää myöten ja tehtyään suuren kaaren pääsivät he vihdoin eräälle kalliolle, josta näkivät vihollisen alempana laaksossa. He olivat asettuneet kallion viereen, sillä se oli näyttänyt turvalliselta, kun sinne ylös pääsi vain yhdestä ainoasta kohdasta. Siinä oli kallioiden välissä ka-pea rotko, joka kasvoi lyhyttä metsän alkua. Eero, joka näillä seuduin oli saanut olla karjassa, tunsu erään polun, jota myöten he takaapäin saapuivat ylös kalliolle. Hän oli hyvin ylpeä siitä, että hän täten oli ollut tarpeeseen.

— Eikös ollut hyvä, että minä tulin, sanoi hän nauraen Sandelsille.

— Oli, oli, vastasi tämä. Mutta nyt saa leikkiä alkaa. Valmiina miehet, laskekaa nyt sade venäläisiin.

Laukaus kuului. Eräs venäläinen kaatui. Toiset hyökkäsivät kivääreihinsä ja nähdessään missä vihollinen oli, alkoivat he kiivaasti ampua. Syntyi vimmattu laukausten vaihto. Venäläisiä oli viisi kertaa enemmän. Heidän kuulansa vinkuivat Eeron yli, joka rumpuaan päräyttämällä seisoivat Sandelsin vieressä.

— Mene sinä syrjään, huusi Sandels ja lykkäsi hänet kalliolla olevan suuren, miehen korkuisen lohikäärmeen taakse.

Lahkare oli kuin sinne vieritetty, se lepäsi kallion reunalla aivan sen rotkon kohdalla, josta saattoi ylös nousta. Se oli melkein heltämäisillään, muutama alla oleva kivi sitä pidätti.

Yhä kiivaammaksi tuli laukausten vaihdos. Eeron mielestä viimein suomalaiset olkoivat ampua harvemmin. Miksi? Eihän kukaan ollut kaatunut, sillä venäläisten kuulat osuivat kalliolla oleviin puihin, joiden takana suomalaiset olivat.

Hän läheni Sandelsia ja silloin hän kuuli ukko Flinkin sanovan hänelle:

- Meidän täytyy peräytyä.
- Peräytyä! huudahti Sandels. Ei koskaan!
- Meiltä loppuu ruuti, sanoi Flink.

Eero aivan kalpeni. Hän ymmärsi vaaran.

— Sitten saamme iskeä kiväärin tukilla, vastasi Sandels, mutta pois ei mennä.

— Hullu mies, mutisi Flink itsekseen.

Jo alkoivat venäläiset huomata, että laukauksia sateli harvemmin. He luulivat miesten kaatuneen. Kun he näkivät Sandelsin seisovan siellä, alkoivat he huutaa riemusta. Vihdoinkin oli hän heidän käsissään. He alkoivat rynnätä ylös tuota kapeaa uomaa. Yhä useampia heitä tuli. Tuon tuostakin joku pysähtyi, latasi ja laukasi, ja suomalaisten täytyi ruudin puutteessa olla toimetomia.

Flink veti Sandelsin pois vaarallisen rotkon kohdalta, sotilaat väistyivät erään kallion taa olakseen kuulilta suojassa.

Eeroa ei muistettu. Hän jäi paikalleen.

Hän tajusi vaaran. Kohta ne saapuvat ja ampuvat hänet! Ne kapusivat yhä lähemmäksi. Jumala taivaassa ei voinut sitä sallia! Ne eivät saa viedä häneltä Sandelsia.

Rumpunsa hän oli unohtanut, hän nojasi suureen kiveen kauhusta kalpeana.

Silloin hän äkkiä kuten heräsi.

Kivi! Jos hän saisi sen liikkeelle, jos hän saisi sen vyörymään alas. Yhä lähemmäksi tulivat viholliset!

Hän tarkasti kiveä. Nuo alla olevat pienet kivet kun vain saisi pois. Hän tempoi ja riuhoi,

jo heltisi yksi. Hän unohti oman vaaransa ja tuli aivan kiven eteen. Jo heltisi toinen. Kivi heilahti hiukan. Venäläiset äkkäsivät vaaran ja kuulia sateli häntä kohden. Yksi kivi kun vielä helttiäisi! Hän tempoi sitä. Jotain pistävää tunsi hän äkkiä vasemmassa olkapäässään ja sitte ei hän enää voinut vasenta käsivarttaan liikuttaa.

Mutta samassa viimeinen esteenä oleva kivi heltisi. Suuri lohkare heilahti ja vieri alaspäin.

Venäläisiä oli päässyt jo aivan lähelle. Paasi vyöryi heidän ylitsensä. Se kiisi alaspäin yhä hurjempaa vauhtia.

Eero oli kaatunut maahan, mutta nousi samassa ylös.

Hän näki, miten pienet puut taittuivat, miten paasi irroitti muita kiviä ja kuinka kivivirta syöksyi kauhistuneitten venäläisten yli.

— Hurraa! huusi hän. Äkkiä polte olkapäässä kävi kovemmaksi. Hän kosketti oikealla kädellään sitä. Jotain lämmintä, kosteaa osui sormiin. Hän veti kätensä takaisin.

Hänen päätänsä alkoi pyörryttää. Hän kaatui maahan.

Kun hän avasi silmänsä oli Sandels hänen vieressään kumartuen hänen puoleensa. Hän oli avannut Eeron takin, kiskasi univormunsa auki ja repäsi suuren palan paidastaan rinnan kohdalta ja koetti sillä tukkia haavaa Eeron olkapäässä.

— Koskeeko? kysyi hän, kun hän näki Eeron avaavan silmänsä.

— Ei, sanoi Eero hymyillen. Hän oli kalman kalpea ja tunsu itsensä niin väsyneeksi.

Sandels nosti hänet puoleksi maasta ja pani hänen päänsä polveaan vastaan.

— Olemmeko — kysyi Eero.

— Voittaneet, olemme, sanoi Sandels, viholliset pakenevat tuolla niityllä. Meiltä ei ole kaa-
tunut ketään.

— He eivät nytkään ampuneet teitä, sanoi Eero heikko hymy huulillaan.

— Eivät, sinä sen estit, sanoi Sandels.

— Me olemme voittaneet! Hurraa, sanoi Eero. Huuto kuoli hänen huulillaan. Silmät painuivat umpeen. Oikea, terve käsi kohosi ylöspäin ikäänkuin etsien jotain. Sandels nosti sen kaulaansa. Eero painautui hiljaa hänen puoleensa. Hänen oli taas niin hyvä, niin lämmin olla.

Kun hän viimeisen kerran avasi silmänsä, niin hän näki Sandelsin kumartuvan hänen puoleensa, näki hänen kauniiden silmiensä katsovan syvälle hänen silmiinsä, näki hänet niin läheltä, niin hyvänä niin hellänä. Ja sitten hän tunsu hänen huulensa painuvan hänen kylmille huulilleen.

Heikko puna välähti Eeron poskille. Sitten painuivat silmät umpeen. Pää hervahti taapäin. Oikea käsi putosi alas Sandelsin kaulalta.

Sandels laski varovasti kuolleen maahan, paljasti päänsä ja rukoili hänen vieressään.

Sotilaat seisoivat avopäin ja vaiti ympärillä ja suuret kyöneleet valuivat Flinkin poskia myöten.

Kun sotilaat etsivät puita, joilla he kantaisivat ruumiin, näki Sandels Eeron hatun, joka hänen kaatuessaan oli pudonnut maahan. Hellästi hän nosti sen ylös, katsoi kuolleeseen ja hymyili.

Sitten hän pani sen omaan päähänsä.

Vanha korpraali näki sen ja sanoi:

— Sen lakin alla oli oikea Sandelsin uljuus.

— Ja sen takin alla oikea suomalainen sydän, sanoi Sandels, kun sotilaat nostivat ruumiin päärille, jonka he olivat kahdesta nuoresta männystä ja kuusen oksista tehneet.

Ja hitaasti lähtivät he kulkemaan kalliota alas.

Sandels kulki jäljestä, päässään Eeron hattu, oma everstihattunsa oikeassa kädessään ja Eeron rumpu vasemmassa, rumpukapulat oli hän pistänyt povelleen ja ne pistivät esiin univormun alta aukosta, jonka hän oli reväissyt etsiessään sidettä.

Ja Sandelsin huulilla väikkyi outo hymy.

von Döbelnin ruusu.

— Döbeln tulee viikon päästä tänne! lausui A:n kartanon herra rouvalleen. Hän kirjoitti ennen Ruotsiin lähtöään haluavansa käydä meitä tapaamassa. Meidän täytyy ottaa hänet vastaan suurella kunnialla!

— Sepä vasta hauskaa! huudahti kartanon rouva. No, kun v. Döbeln tulee meille, niin kyllä hän saa nähdä tulevansa ystävien luo.

Sota oli loppunut, joukot hajaantuneet rauhan-
teon jälkeen ja sotapäälliköt palasivat Ruotsiin.

Kartanon herra oli ollut hyvä ystävä v. Döbelnin kanssa, olihan Döbeln ollut heidän tyttärensä Annan kummikin.

13-vuotias Anna istui äitinsä luona, kun isä toi tuon uutisen. Hän aivan punastui ilosta. Kottona oli aina puhuttu v. Döbelnistä, hänen urhoolisuudestaan, jaloudestaan, hienosta käytöksestään, ja Anna oli oikein ahmimalla kuunnellut kaikkea. Hänen mielestään oli v. Döbeln paljoa lähempänä häntä kuin isää ja äitiä. Olihan Döbeln hänen kumminsa. Hän oli luonut itselleen

kuvan tuosta miehestä, jolla aina oli musta side otsalla, jota sotilaat jumaloivat, joka oli jaloin, paras kaikista, ja joka oli juuri hänen, Annan kummi.

Talossa pantiin perinpohjainen siivous toimeen suuren vieraan kunniaksi, kevättuuli sai avoimista ovista puhaltaa sisään, mattoja tomuutettiin, hopeoita kiilloitettiin. Koko talossa kävi sellainen touhu, että vanha kanamummo, Maija-Kaisa, siunaili ja ihmetteli. Hänen muistinsa oli hyvin huono, eikä Döbelnin nimi pysynyt siellä yhtä vähän kuin vesi seulassa, mutta varmuuden vuoksi hän hoki:

— Voi hyvänen aika, keisari ja kuningas tulee!

Keisari ja kuningas olivat korkeinta mitä Maija-Kaisa tiesi, ja kun hän pani ne yhteen, niin eiköhän se jo riittänyt nimeksi niin suurelle herralle.

Ja hän puheli kanoilleen tästä vieraasta ja selitti heille, sillä kukaan muu ei häntä viitsinyt kuunnella. Kun kukon ääni sattui olemaan käheä, niin Maija-Kaisa oli aivan onneton, jollei se nyt kirkastuisikaan siksi, kunnes suuri vieras tulee.

Heti ensimmäisenä päivänä kuuli Anna isän ja äidin keskustelevan, minkä pienen lahjan kumpikin heistä antaisi Döbelnille. Isällä oli Döbelnin isän hopeinen nuuskarasia ja äidillä hänen äitinsä

jalokivisormus. Ne aikoivat he antaa suurelle sankarille muistoksi hänen Suomesta lähtiessään.

— Mitä sinä keksit kummillesi? kysyi isä Annalta.

— Pitääkö minunkin, sanoi Anna hätäntyneenä.

— Sinun, jos kenenkään, lausui äiti hymyillen.

— Mutta mitä? kysyi Anna.

— Kas, sen sinä saat itse keksiä, sanoi isä nauraen.

— Itse keksiä! Niinkuin olisi niin helppoa keksiä lahjaa sellaiselle suurelle herralle, ajatteli Anna.

Hän rukoili äitiä sanomaan jotain, rukoili ja pyysi, mutta äiti käski Annaa itse miettimään.

Anna kulki pitkin huoneita ja mietti ja tuumi. Hän istui salissa suurien muotokuvien alla ja ajatteli siksi kunnes päätti oikein pakoitti. Ja kun hän oli miettinyt, mitä tuollaiselle suurelle herralle voisi antaa, niin ei hän löytänyt muuta kuin sukat, ja niitäkään ei enää ennättäisi millään tavoin kutoa. Isälleen Anna oli laittanut joululahjaksi yömyssyn, mutta eihän sekään sopinut sotasankarille.

Hän meni kyökin puolelle ja kyseli Stiinalta, keittäjättäreltä, neuvoa.

— En minä tiedä, mitä röökinän passaa tehdä, sanoi Stiina, minä laitan hänelle kauniin kakun.

Ja Stiina riensi Maija-Kaisan luo ja tilasi

häneltä tuoksi tulopäiväksi kolmekymmentä munaa.

— Ja tuoreita niiden pitää olla, sanoi hän varmasti kanamummolle.

— Hyvänen aika, eihän ne kanat muni paljon näin varhain keväällä, voivotteli Maija-Kaisa aivan onnettomana.

— Niiden täytyy, sanoi Stiina lähtiessään.

— Jos minä koettaisin puhua kanoille järkeä, sanoi Maija-Kaisa ja huuteli koko kanalauman koolle.

Anna oli seurannut Stiinaa kanakopille ja päätti neuvottomuudessaan turvautua Maija-Kaisaan.

— Maija-Kaisa, sanoi hän, onko teille kukaan ollut oikein rakas?

— Herrajestas, mitä tuo lapsi kysyy! Mistä se Anna semmoista on päähänsä saanut?

— Vastatkaa nyt, jatkoi Anna. Onko?

— Minulleko? Oli kyllä, silloin kun minä olin nuori, mutta siitä on jo niin pitkä aika.

— Odottiko Maija-Kaisa häntä koskaan kotiin?

— Totta kai, hänhän oli tyyrmani ja oli aina merellä.

— Ja mitä Maija-Kaisa antoi hänelle, kun hän tuli kotiin?

— Mitäkö? Ei sellaista sanota lapsille!

— Sanokaa nyt. Voi, hyvä Maija-Kaisa, sanokaa nyt.

— No, pusun hän sai.

— Vai sen, sanoi Anna punastuen. Eikö muuta?

— Kun hän viimeisen kerran tuli kotiin, enenkuin hän sitten hukkuu, niin olinhan minä kasvatanut häntä varten —

— Mitä? Mitä?

— Ruusun.

— Oikean ruusunko? kysyi Anna.

— Niin, ja kun hän tuli, niin olin minä pannut sen hänen pöydälleen. Se oli niin kaunis, siinä oli kaksi kukkaa ja yksi nuppu.

Sellaisen Annakin arveli mielestään voivansa antaa Döbelnille. Ruusun. Se sopisi. Tuntui oikein suloiselta, kun asia oli selvinnyt.

Mutta voi onnettomuutta! Samassa muisti Anna, että hiiret olivat talvella pureskelleet kellarissa kaikki ruusut, parissa oli nyt lehtiä, mutta ei nupunalkuakaan näkynyt. Jollei nyt jotain ihmettä tapahtunut, niin täytyi hänen kai sittenkin antaa Döbelnille yömyssy tai kutoa sukat, vaikka saisi yötä päivää valvoa.

Oikein pakkasi itkettämään sellainen paha onni. Että ne hiiret juuri tänä talvena olivat olleet niin pahoja!

Anna tuli sisälle. Isä istui kirjoituspöydän

ääressä ja järjesteli papereitaan. Kuullessaan Annan tulevan huoneesen hän sanoi:

— Pue yllesi ja mene neiti Henrietten luo ja vie nämät paperit hänelle. Sano, että niillä on kiire ja että hän koettaa kopioida ne neljän päivän kuluessa.

Anna otti käärön kainaloonsa. Kartanon maalla asui vanha neiti, joka isälle teki pieniä kirjoitustöitä. Hän asui pienessä mökissä vanhan palvelijattaren kanssa, luki joutoaikoina ranskalaisia romaaneja ja ompeli kauniita korutöitä. Hän oli asunut kartanon maalla niin kauan kuin Anna muisti, oli aina ollut hänelle hyvä ja Anna sanoikin häntä tädiksi.

Hän vei paperit neiti Henriettelle.

Tämä oli hyvin onneton kuullessaan että papereilla oli kiire, sillä hän oli loukannut oikean kätensä ja kirjoittaminen kävi hankalasti. Mutta eipä hän tahtonut myöskään luopua työstä, sillä puhtaaksikirjoitus tuotti hänelle hiukan tuloja.

Anna oli jo menossa, kun hänen silmänsä osuivat ikkunan laudalle. Siinä oli ruusu! Yksi kukka oli jo auennut ja siinä oli kahdeksan nuppua!

— Täti, täti, huusi Anna, antakaa minulle tuo ruusu.

—Mitä sinä sillä tekisit?

— Minä — kun — änkytti Anna, kun kummi — von Döbeln tulee, niin antaisin sen hänelle.

— Tuleeko von Döbeln tänne? huudahti täti Henriette.

— Tulee, tulee, ja silloin minä tahtoisin antaa tuon kukan hänelle.

— Lapseni, lapseni, sanoi vanha neiti, jos sinä annat minun kukkani hänelle, niin yhtähyvin minä sen annan itse. Sen minä teen. Ja nyt sinä et saa enää pyytää sitä minulta.

Annan sydäntä oikein kaiveli kun hän oli sanonut, mitä varten hän ruusua tarvitsisi, nyt täti Henriette sai toteuttaa sen, minkä hän suurella vaivalla oli keksinyt. Kylläpä maailmassa oli paljon vääryyttä!

— Sano nyt isällesi, sanoi täti Henriette, kun Anna aikoi lähteä, että minä koetan tehdä paras-tani, mutta ei ole sanottu, saanko minä työn valmiiksi. Olipa sekin malööri, että minun juuri nyt piti saada käteni kipeäksi.

Samassa välähti ajatus Annan päässä. Mitä, jos hän auttaisi! Hänellä oli kaunis käsiala, sillä äiti oli vaatinut, että hän oppisi hienosti kirjoittamaan.

— Minähän voisin auttaa tätiä, sanoi hän.

— Niin, jos sinä, lapseni, vaan viitsisit.

— Kyllä, kyllä, kyllä minä viitsin, mutta — minä en tee sitä ilmaiseksi. Minä tahdon ruusun palkaksi.

— Sitä minä en anna, minä annan sen itse hänelle.

Annaa pahoitti niin, että hänen teki mieli sanoa jotain pahaa, kuten Stiinan oli tapana, kun kyökissä jotain pilaantui.

Oikein teki mieli itkeä harmista. Nyt sitä sittenkin sai turvautua myssyyn ja sukkiin.

Hän oli jo ulkona, kun täti Henriette huusi häntä takaisin.

— Kuule, etkö sinä voisi auttaa minua kirjoittamisessa, jos minä leivon sinulle makean tortun.

— Minä tahdon ruusun.

— Oikein vattuhillon kanssa.

— Minä tahdon ruusun.

— Anna! sinä olet itsepäinen tyttö ja se on rumaa! sanoi täti.

Mutta mitähän ajatuksia lienee tädissä äkkiä herännyt kun hän hetken kuluttua lisäsi:

— Tule huomenna, sinä saat ruusun.

Seuraavana päivänä oli Anna tädin luona. Ensi alussa luisti kyllä kirjoitus, mutta kun hän ei siitä ymmärtänyt sanaakaan, niin tuntui se kuolettavan ikävältä. Mutta joka kerta kun hän katsoi ruusuun, niin kynä taas alkoi luistaa.

Kartanossa ei ihmetelty Annan poissa-oloa. Kun hän ensi kerran sanoi menevänsä tädin luo, niin virkkoi äiti:

— Se on hyvä pysy sinä siellä, niin et ole täällä tiellä, kun taloa siistitään.

Ja Anna kirjoitti ja kirjoitti. Alussa oli hän luullut, että täti kirjoittaisi edes osan. Mutta kun tämä ei näyttänyt ryhtyvänkään siihen, niin se ensiksi harmitti, mutta sitten hän iloitsi siitä; sillä kun hän yksin suoritti koko työn, niin oli ruusu aivan hänen oma ansaitsemansa, eikä täti päässyt edes osallakaan antamaan sitä kummille.

Ulkona suli lumi ja pieniä puroja virtasi kaikkialla. Olisi ollut niin hauskaa saada niitä tikulla kaivella, ja johdella vettä pieniin järviin ja niistä taas vetää jokia. Mutta ei auttanut, kirjoitettavaa oli paljon ja se oli saatava neljässä päivässä valmiiksi.

Vihdoin viimein oli viimeinen sana kauniisti paperille kirjoitettu ja viimeinen piste painettu. Nyt oli ruusu hänen, nyt ei täti Henriettellä ollut enää mitään oikeutta siihen. Ja kuinka kaunis se oli! Joka päivä oli uusia kukkia auennut! Kannatti sitä katsella ja kannatti sen antaa!

Anna vei paperit isälle. Keskellä touhua tämä ei katsonutkaan niihin, sanoi vain: hyvä on!

Tuli vihdoin tuo odotettu päivä. Talo oli siistitty ylhäältä alas asti. Vierashuone loisti koko komeudessaan.

Äiti oli itse palmikoinut Annan vaalean tukan ja järjestänyt nauhat hänen pukuunsa.

Ja nyt sai vain odottaa! Mutta pitkältäpä se odotus tuntui. Entäs, jollei kummi tulisikaan.

Ei hän sentään sellaista surua voinut tuottaa, arveli Anna.

Äkkiä tuli renkipoika huoneeseen ja sanoi:

— Tuolla näkyvät vaunut lehtokujan päässä!

Mikä hälinä siitä syntyi! Anna katseli ikkunasta. Tuolla tulivatkin jo vaunut. Nyt ne ajavat pihamaalle. Isä, äiti ja Anna riensivät portaille vastaan.

Tuossa nyt oli kummi, v. Döbeln. Hän oli aivan sen näköinen kuin Anna oli ajatellut, ehkä vielä kauniimpi. Hän syleili isää, suuteli äitiä kädelle ja sanoi sitten:

— Tämä on kai Anna, ja taputti häntä päähän.

Vieras vietiin saliin, sinne ei Anna saanut mennä. He puhelivat siellä ja kummin pehmeä, miehekäs ääni kuului tuon tuostakin. Ei kai kellekään ollut niin komeata ja kaunisäänistä kummia!

Kohta mentiin aterialle ruokasaliin. Anna pujahti kyökkiin. Siellä komeili pöydällä Stiinan kaakku, oikea taideteos, se oli sokeroitu ja päällä oli kirjoitus, jonka Stiina itse oma kätisesti oli sokurista valmistanut: „Kenrali won Tööpelille rakautessa ja kuniotukse kans.” Ja vieressä seisoivat Maija-Kaisa kädet ristissä, olihan hänelläkin osansa siihen, sillä hänen kanansahan olivat munineet siihen käytetyt munat.

Samassa Anna aivan pelästyi. Hänen lahjansa! Ruusu! Hän sieppasi suuren huivin hartioilleen ja pujahti kyökin ovesta ulos. Maa oli

märkää, ja hänellä oli ohuet, kengät jalassaan. Niitä muuttamaan ei nyt enää ollut aikaa. Kyökin porstuassa oli Stiinan suuret kengät. Ne Anna veti omien kenkiensä päälle. Ja nyt, minkä vain pääsi, tädin luo.

— Ruusu, ruusu, läähätti hän ovella.

— Tässä se on, riensi täti sanomaan ojentaen tuohisessa olevan ruusun Annalle. Mutta odota, sanoi hän, ulkona tuulee, se voi rapistaa lehtiä kukista, odota kunnes tuon jotain sen ympärille.

Ei Annalla ollut aikaa odottaa, hän kiertoit huivinsa kukan ympärille ja riensi ulos. Ulkona tuuli tuntui kylmältä ohuen puvun läpi, mutta mitä siitä, kun ruusu vain säilyi.

Raskas se ruukku oli. Piti vaihtaa aina vähän päästä toiselle ja toiselle käsivarrelle.

Lopulta oli hän kotona. Ja nyt joutuin vieras-huoneeseen, ennenkuin kummi ennättää tulla sinne. Ruusu oli saatava paikalleen ja myös jostain muuta, jota Anna oli sen lisäksi valmistanut ja joka oli hänen povellaan. Se oli runo, jonka hän itse oli tehnyt, kirjoittanut kauneimmalla käsialallaan. Se kuului:

Kun kummi tulee tänne,
Niin minä silloin annan
Tämän ruusun hänelle.

Anna.

Ei se oikein runolta kuulunut, mutta se oli ainakin hänen oma tekemänsä.

Huivi otettiin ruusun ympäriltä, paperi pantiin oksalle. Hän katsoi siihen vielä kerran. Oli se sentään kaunis. Viisi kukkaa oli auennut. Se oli enemmän kuin siinä ruusussa, jonka Maija-Kaisa oli antanut tyyrmannille.

Hän aikoi hiipiä pois, kun ovi aukeni.

v. Döbeln seisoi ovella.

— Sinä Anna, sanoi hän. No, mitä asiana?

— Minä — minä — toin tämän, sopersi Anna.

— Minulleko, lapsi? Kylläpä äitisi on kasvattanut kauniin ruusun.

— Ei se ole äidin, minä olen sen itse —, hän ei saanut sanoja suustaan.

— Sinä itsekö?

— Niin — hankkinut —

— Vai niin, sanoi v. Döbeln hymyillen. Ja mikä tämä paperi on? Runo! Minulle?

Hän luki sen ja katsoi sitten Annaan:

— Oletko sinä itse tämän tehnyt?

— Olen! sanoi Anna hiljaa.

— No, lue se sitten ääneen minulle.

— En — minä —

— Luetaan yhdessä. Minä ensin ja sinä sitten. „Kun kummi tulee tänne —”

— „Kun kummi tulee tänne —”

— „Niin minä silloin annan —”

— „Niin minä silloin annan —”

— „Tämän ruusun hänelle —”

— Sillä minä pidän niin paljon teistä, kummi, huudahti Anna.

— Eihän runossa niin ollut.

— Mutta minä sanon, lausui Anna.

Döbeln hymyili, kumartui alas, otti Annan pään hellästi käsiensä väliin ja suuteli häntä.

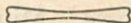
Anna vavahti ja katsoi sitten alas. Voi hirveätä! Hänellä oli vielä Stiinan kengät jalassaan. Ja hän karkasi pois kuin nuoli huoneesta.

Hän oli juossut pääovesta ulos ja aikoi kiertää pihan kautta kyökkiin. Mennessään vierashuoneen akkunan ohii hän pysähtyi ja katsoi ylös. Kummi kumartui juuri sen kauneimman ruusun puoleen. Hän näki Annan ja nyökkäsi hänelle.

Anna punastui aivan tukanrajaa myöten ja lähti juoksemaan.

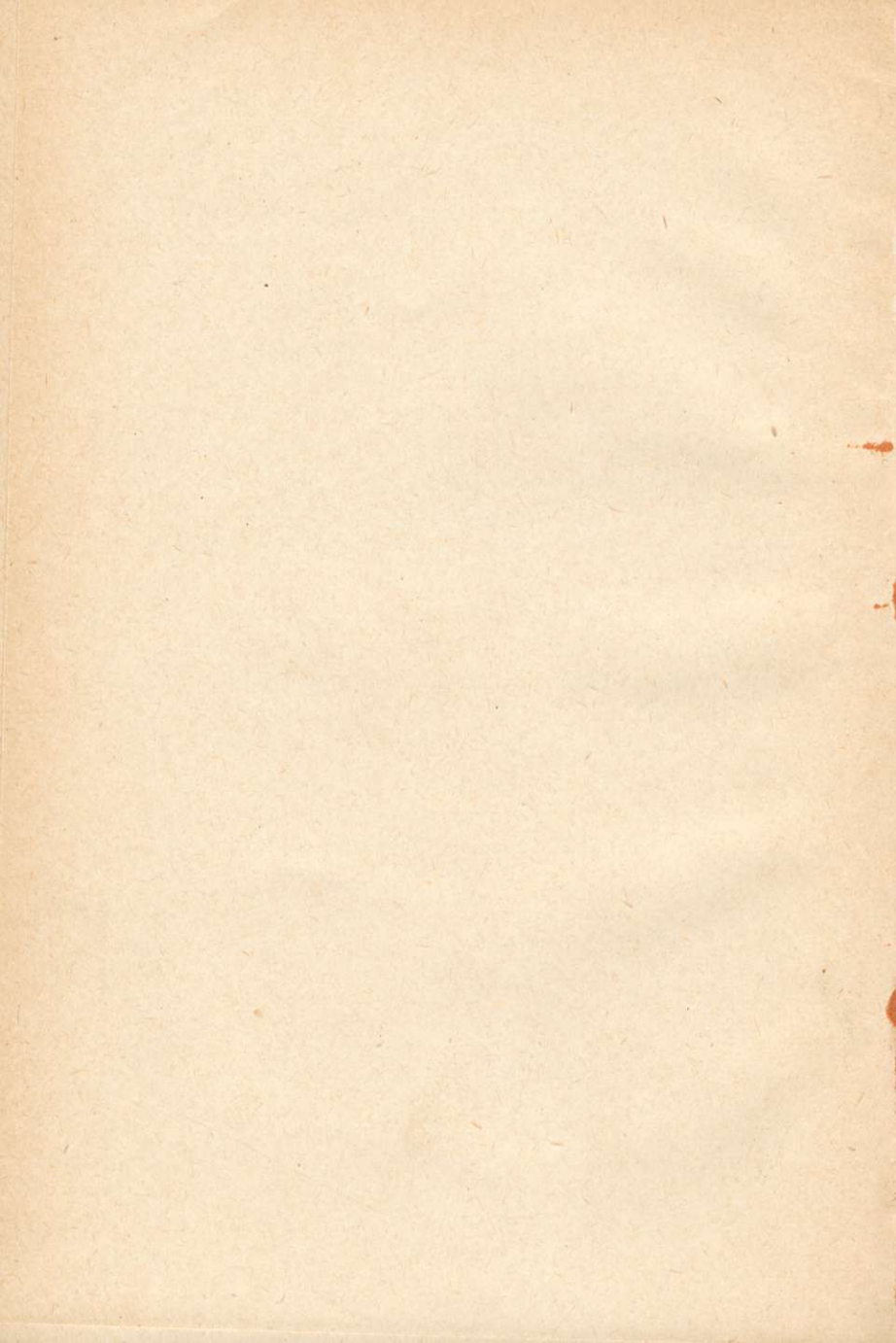
Kun hän kyökin porstuassa riisui Stiinan kenkiä jalastaan niin hän ajatteli:

— Hän suutelikin minua! Kyllä kai se kuuluu asiaan, koska Maija-Kaisakin puhui siitä!”

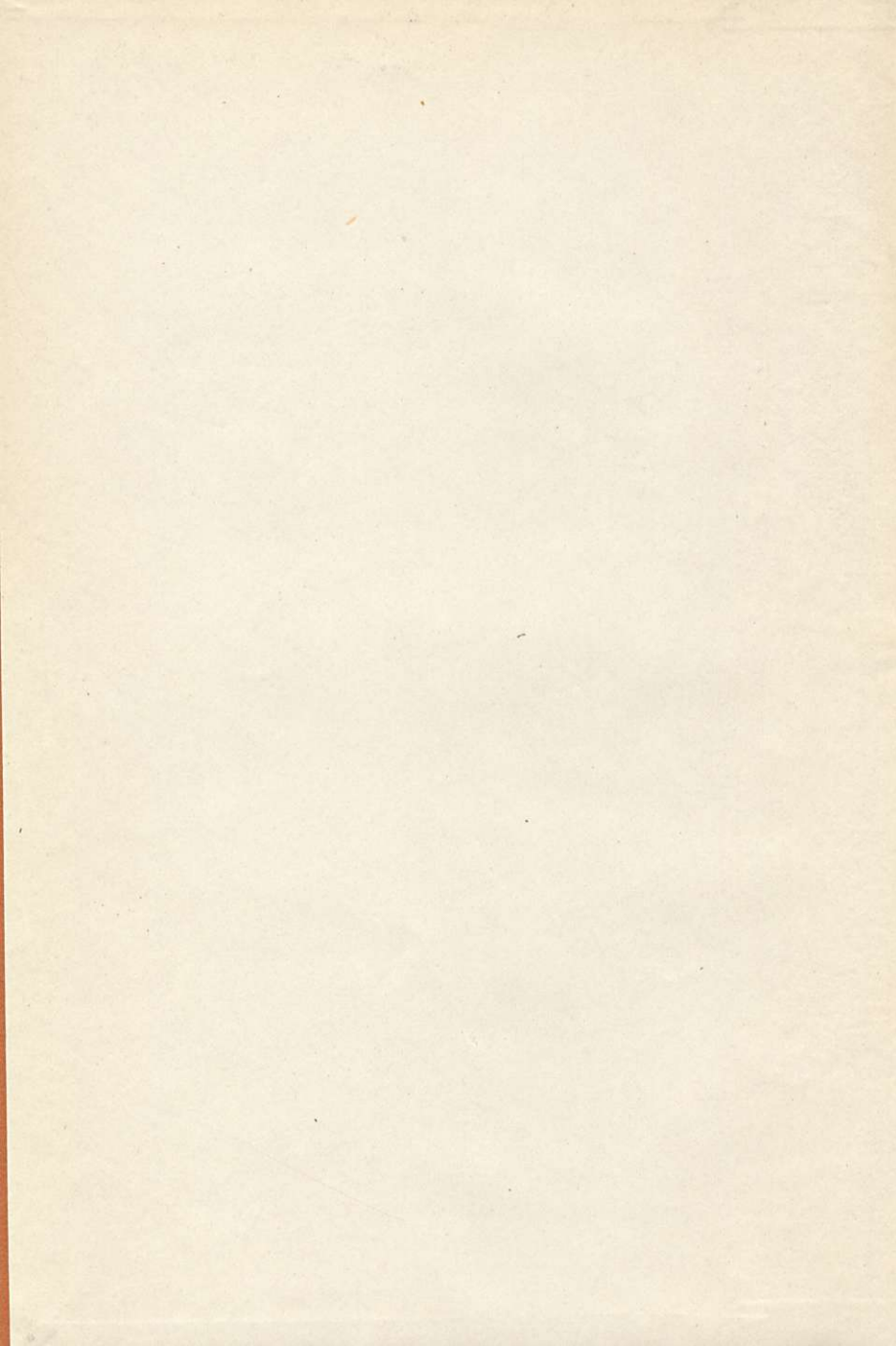

SISÄLTÖ:

	Sivu
Karhu	3
Napukka	19
von Döbelnin kuriiri	34
Sandelsin hattu	58
von Döbelnin ruusu	80

Suom. lastenkij. 3.

Finne

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1419

X

